

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ODBORNÁ PŘÍPRAVA ČLENŮ JEDNOTEK POŽÁRNÍ OCHRANY URČENÉ
PRO ZÁSAH**

Autor práce: Roman Vlasák

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Štěpán Kavan, Ph. D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval (a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....
podpis autora bakalářské práce

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Štěpánu Kavanovi, Ph. D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

Vlasák, R. *Odborná příprava členů jednotek požární ochrany určené pro zásah*: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2017. – s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Štěpán Kavan, Ph. D.

Bakalářská práce je zaměřena na Hasičský záchranný sbor ČR, zejména systém odborné přípravy, výcviku a vzdělávání hasičů od nástupního odborného kurzu až po možnosti odborného růstu s ohledem na náročnost z hlediska jejich psychické a fyzické zdatnosti. Práce popisuje právní úpravu a organizační strukturu HZS ČR. Stručně popisuje historii požární ochrany v ČR. Praktická část práce je zaměřena konkrétně na HZS Středočeského kraje, územní odbor v Příbrami. Řeší motivaci příslušníků k výkonu tohoto povolání. K práci je použito metody analýzy psaných dokumentů, dotazníková šetření, komparace a vyhodnocení získaných poznatků.

Klíčová slova: Hasičský záchranný sbor ČR, odborná příprava, výcvik, vzdělávání, organizační struktura, psychická a fyzická zdatnost, motivace.

ABSTRACT

Vlasák, R. *Training of Members of Fire Brigade Units Intended for Intervention : Bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, 2017. –p. Supervisor : Mgr. Štěpán Kavan, Ph. D.

Bachelor thesis is focused on the Fire Brigade of the Czech Republic, in particular the system of vocational training, the training and education of firemen from the vocational course to boarding options for professional growth with regard to complexity in terms of their mental and physical fitness. The work describes the legislation and organizational structure of Fire Rescue Service of the Czech Republic. Briefly describes the history of fire protection in the Czech Republic. The practical part of the thesis is focused specifically on the Fire Rescue Service of the Central Bohemia region, the territorial Department in Příbram. Resolves to the performance of this motivation of members of the profession. To work is applied to the methods of analysis of written documents, questionnaire investigation, comparison and evaluation of lessons learned.

Keywords: Fire Rescue Brigade of the Czech Republic, training, training, training, organizational structure, the psychic and physical prowess, motivation.

Obsah

Úvod.....	8
1 Cíl a metodika bakalářské práce	9
2 Jednotky požární ochrany	10
2.1 Členění Jednotek požární ochrany	11
2.2 Jednotky požární ochrany dle plošného pokrytí.....	11
2.3 Organizace a zřizování jednotek požární ochrany	13
3 Integrovaný záchranný systém.....	15
3.1 Hasičský záchranný sbor ČR jako hlavní koordinátor a páteř integrovaného záchranného systému	16
3.2 Vymezení základních pojmů dle zákona č. 239/2000 Sb.....	18
4 Historie profesionálních hasičských sborů na území České Republiky.....	19
5 Hasičský záchranný sbor ČR	21
6 Přijetí do služebního poměru k HZS ČR	22
6.1 Zkoušky fyzické způsobilosti.....	24
6.2 Tělesná příprava hasiče v rámci směny	24
7 Psychologická služba HZS ČR	26
7.1 Psycholog HZS ČR.....	27
7.2 Psychické požadavky na hasiče	27
7.3 Zátěžové situace ovlivňující hasiče při zásahu	28
8 Vzdělávání hasičů	29
8.1 Vzdělávací zařízení	29
8.1.1 Střední vzdělání s maturitní zkouškou.....	29
8.2 Znalostní a dovednostní požadavky na profesionální hasiče	30
8.3 Požadavky na člena hasičského záchranného sboru v oblasti vzdělání	31
8.4 Základní pojmy v systému vzdělávání HZS	32
8.5 Současný systém vzdělávání	33

8.6 Systém vzdělávání příslušníků HZS	33
8.7 Postupy vzdělávání u HZS ČR prováděny v rámci směny	34
8.8 Možnosti získání dalších druhů odborné způsobilosti u HZS.....	36
8.9 Teoretická příprava příslušníků HZS	37
8.10 Praktický výcvik.....	38
8.11 Zaměření praktického výcviku konaného ve směně	38
9 Organizační struktura HZS ČR	40
10 Výzkum motivace práce u HZS ČR.....	43
10.1 Vyhodnocování a interpretace získaných dat.....	43
Diskuse.....	51
Závěr	53
Přílohy.....	55
Seznam použitých zdrojů	58
Seznam zkratk	61
Seznam tabulek a grafů	62

Úvod

Pro bakalářskou práci jsem si vybral téma Hasičský záchranný sbor ČR. K tomuto tématu mám velmi blízko, protože jsem absolvent školy strojník požární techniky, kde jsem si udělat nástupní odborný výcvik a kurz strojníků a dalším studiem si rozšiřuji své teoretické poznatky v oblasti profesionální požární ochrany, ochrany obyvatelstva a Integrovaného záchranného systému České republiky. Mým plánem a snem do budoucna je stát se profesionálním hasičem.

Cílem mé bakalářské práce je uceleně a ve vzájemných souvislostech zkoumat systém a činnost Hasičského záchranného sboru ČR na profesionální úrovni, způsob získání odborných znalostí, dovedností a návyků jeho příslušníků. Profesionální požární ochrana si na území naší republiky prošla více než 160 let trvajícím vývojem a postupně se zformovala až do současné podoby Hasičského záchranného sboru České republiky. Po dobu celého vývoje postupně docházelo k úpravám jak legislativním, tak úkolů a povinností jednotek profesionální požární ochrany. Jejich pracovní náplň se postupně rozšiřovala a ke svému hlavnímu poslání, kterým je hašení požárů, přibírala také další úkoly a povinnosti. V dnešní době plní jednotky profesionální požární ochrany úkoly nejen na úseku požární ochrany a prevence, ale také na úsecích ochrany obyvatelstva, civilní ochrany, krizového řízení a integrovaného záchranného systému.

V teoretické části bakalářské práce popíši systém odborné přípravy, výcviku a vzdělávání hasičů od nástupního odborného kurzu až po možnosti odborného růstu. Problematiku budu sledovat s ohledem na náročnost tohoto povolání z hlediska psychické a fyzické zdatnosti příslušníků této složky. Rovněž se budu v práci zabývat právní úpravou a organizační strukturou HZS ČR, jeho úkoly a povinnostmi. V další části práce stručně přiblížím historický vývoj profesionální požární ochrany v českých zemích.

V praktické části je hlavním zjištění důvodů vstupu profesionálních hasičů do HZS ČR a motivace k vykonávání tohoto povolání, mj. v návaznosti na fyzickou i psychickou náročnost.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je uceleně a ve vzájemných souvislostech zkoumat systém a činnost Hasičského záchranného sboru Středočeského kraje, způsob získání odborných znalostí, dovedností a návyků jeho příslušníků. Cílem praktické části je zjištění důvodů vstupu profesionálních hasičů do HZS ČR a jejich motivace k vykonávání tohoto povolání, mj. v návaznosti na fyzickou i psychickou náročnost.

V bakalářské práci využiji následující metody:

- analýza - je proces reálného nebo myšlenkového rozkladu zkoumaného objektu na dílčí části, které se následně stávají předmětem dalšího zkoumání.
- syntéza - je myšlenkové spojení poznatků získaných analytickými metodami v celek. Syntéza je základem pro pochopení vzájemné souvislosti jevů.
- dotazníkového šetření - dotazník - je určen výzkumnými otázkami projektu a slouží ke sběru dat.
- komparace - je základní metodou hodnocení, srovnávací metody lze využít jak při získávání poznatků, tak při jejich zpracovávání.

Pro zpracování teoretické části této práce byly použity metody analýza psaných dokumentů a syntéza. Těžištěm získaných materiálů byly zákony, vyhlášky, odborná literatura a odborné články. Dále byly zdrojem informací k obsahu této práce webové stránky např. HZS ČR, Ministerstva vnitra ČR.

Pro praktickou část byly zdrojem informací výsledky dotazníkového šetření. Dále v praktické části práce využívám metodu komparace a syntézy. Údaje získané z dotazníkového šetření jsou zpracovány do grafů a vyhodnoceny. V závěru práce provedu analýzu všech poznatků získaných v její teoretické i praktické části.

2 Jednotky požární ochrany

Zákon o požární ochraně je zákon, který byl vyhlášen pod č. 133/1985 Sb. A který platí na území České republiky od 1. července 1986.

Účelem tohoto zákona je vytvořit podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech stanovením povinností ministerstev a jiných správních úřadů, právnických a fyzických osob, postavení a působnosti orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož i postavení a povinností jednotek požární ochrany.¹⁾

Posláním těchto jednotek je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat pomoc při mimořádných událostech, které ohrožují životy a zdraví obyvatel, majetek nebo životní prostředí a které vyžadují provedení záchranných nebo likvidačních prací.

Ustanovení zákona o PO týkající se činnosti a organizace jednotek požární ochrany a současně ustanovení zákona o HZS ČR týkající se požadavků na odbornou způsobilost příslušníků HZS ČR upravuje vyhláška č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.²⁾

Organizace a vybavení jednotek včetně dislokace musí být voleno tak aby území obce bylo podle stupně nebezpečí zabezpečeno dostatečným množstvím sil a prostředků. Přitom musí být splněna požadovaná doba dojezdu všech jednotek požární ochrany. Jednotkou požární ochrany se rozumí organizovaný systém tvořený odborně vyškolenými osobami (hasiči), požární technikou (automobily) a věcnými prostředky požární ochrany (výbava automobilů, agregáty, apod.).

Jednotky PO působí v organizačním řízení nebo v operačním řízení. Organizačním řízením se rozumí činnost k dosažení stálé organizační, technické a odborné způsobilosti sil a prostředků požární ochrany k plnění úkolů jednotek PO. Je to činnost, která souvisí s udržováním a zvyšováním odborné a fyzické způsobilosti hasičů (školení, výcvik), údržbou požární techniky a dalších prostředků požární ochrany.

Operační řízení je činnost, která začíná přijetím zprávy o vzniku požáru nebo jiné mimořádné události až po návrat sil a prostředků na místo stálé dislokace. Tyto

¹⁾ Zákon č. 133/1985 Sb. Zákon České národní rady o požární ochraně.

²⁾ Vyhláška č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

činnosti zahrnují výjezd jednotky PO, jízdu na místo zásahu, provádění záchranných a likvidačních, prací.³⁾

Hasiči jsou v jednotce PO rozdělení do čet, družstev, družstev o zmenšeném početním stavu a skupin. Četu tvoří 2 až 3 družstva, nebo skupiny. Družstvo je tvořeno velitelem a dalšími pěti hasiči (1+5). Družstvo o zmenšeném početním stavu se sestává z velitele a dalších tří hasičů (1+3). Skupinu tvoří velitel skupiny a 1 až 2 hasiči. Pokud se jednotka skládá z hasičů dvou druhů jednotek PO nebo hasičů nejméně jedné jednotky PO a osob z dalších složek integrovaného záchranného systému nebo hasičů nejméně jedné jednotky PO a osob poskytujících osobní a věcnou pomoc, nazývá se tato jednotka odřadem.⁴⁾

2.1 Členění Jednotek požární ochrany

Jednotkami požární ochrany podle zákona o požární ochraně jsou:

- a) **Jednotka HZS kraje** – je složena z příslušníků HZS, určených k výkonu služby na stanicích hasičského záchranného sboru kraje.
- b) **Jednotka HZS podniku** – je složena ze zaměstnanců právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, kteří vykonávají činnosti v této jednotce jako své zaměstnání.
- c) **Jednotka sboru dobrovolných hasičů obce** – je složena z osob, které nevykonávají činnosti v této jednotce požární ochrany jako své zaměstnání.
- d) **Jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku** – je složena ze zaměstnanců právnické osoby či podnikající fyzické osoby, kteří nevykonávají činnosti v této jednotce jako své zaměstnání.⁵⁾

2.2 Jednotky požární ochrany dle plošného pokrytí

Z hlediska plošného pokrytí se jednotky požární ochrany (JPO) v souladu s přílohou k zákonu č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších zákonů dělí na 6 kategorií označovaných římskými číslicemi I – VI, a to na jednotky:⁶⁾

³⁾ Vyhláška č. 247/2001 Sb. Vyhláška Ministerstva vnitra o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

⁴⁾ Vyhláška č. 247/2001 Sb. Vyhláška Ministerstva vnitra o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

⁵⁾ Zákon č. 133/1985 Sb. Zákon České národní rady o požární ochraně.

⁶⁾ KROUPA, Miroslav, ŘÍHA, Milan. Integrovaný záchranný systém (2. Aktualizované vydání). 2006. s. 5. ARMEX PUBLISHING s.r.o., Praha 9.

a) s územní působností zasahující i mimo území svého zřizovatele:

1) **JPO I** - jednotka hasičského záchranného sboru s územní působností zpravidla do 20 minut jízdy z místa dislokace, výjezd jednotky do 2 minut od vyhlášení poplachu jednotce.

2) **JPO II** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, se členy kteří vykonávají službu jako svoje hlavní nebo vedlejší povolání, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace, výjezd jednotky do 5 min od vyhlášení poplachu jednotce.

- **JPO II/1** - zabezpečuje výjezd družstva o sníženém početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem nad 1000 obyvatel.

- **JPO II/2** - zabezpečuje výjezd dvou družstev o sníženém početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem nad 1000 obyvatel.

3) **JPO III** - jednotka sboru dobrovolných hasičů se členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně, s územní působností zpravidla do 10 minut jízdy z místa dislokace, výjezd jednotky do 10 minut od vyhlášení poplachu jednotce.

b) s místní působností zasahující na území svého zřizovatele:⁷⁾

4) **JPO IV** - jednotka hasičského záchranného sboru podniku, výjezd jednotky do 2 minut od vyhlášení poplachu jednotce.

5) **JPO V** - jednotka sboru dobrovolných hasičů obce se členy, kteří vykonávají službu v jednotce požární ochrany dobrovolně, výjezd jednotky do 10 minut od vyhlášení poplachu jednotce.

- **JPO V/1** - zabezpečuje výjezd družstva o zmenšeném početním stavu a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem nad 200 obyvatel.

- **JPO V/2** - zabezpečuje výjezd družstva a zřizuje se zpravidla ve vybrané obci s počtem více než 200 obyvatel.

6) **JPO VI** – jednotka sboru dobrovolných hasičů podniku.⁸⁾

⁷⁾ Po dohodě se zřizovatelem je možné využití těchto jednotek i mimo místo svého zřizovatele.

⁸⁾ Zákon č. 133/1985 Sb. Zákon České národní rady o požární ochraně.

Tabulka č. 1 – Plošné pokrytí JPO⁹⁾

Stupeň nebezpečí obce		Počet jednotek požární ochrany a doba jejich dojezdu na místo zásahu
I.	A	2 JPO do 7 minut a další 1 JPO do 10 minut
	B	1 JPO do 7 minut a další 2 JPO do 10 minut
II.	A	2 JPO do 10 minut a další 1 JPO do 15 minut
	B	1 JPO do 10 minut a další 2 JPO do 15 minut
III.	A	2 JPO do 15 minut a další 1 JPO do 20 minut
	B	1 JPO do 15 minut a další 2 JPO do 20 minut
IV.	A	1 JPO do 20 minut a další 1 JPO do 25 minut

2.3 Organizace a zřizování jednotek požární ochrany

Každá z jednotek požární ochrany kraje má definovaný počet osob a je vybavena požární technikou (automobily) a věcnými prostředky. Věcnými prostředky požární ochrany se rozumí každý nástroj, který hasiči používají ke své práci. K požární technice patří cisternové automobilové stříkačky (CAS), technické a pomocné automobily, které se používají převážně k činnosti mimo zásah. Pro zásahy jsou určeny technické automobily a CAS.

Práce každého hasiče je rozdělena do dvou základních řízení. Prvním je organizační řízení, kdy hasiči setrvávají na stanici a provádí přidělené práce. Jejich činnost má svá pravidla, která musí být dodržována. V organizačním řízení je na prvním místě údržba techniky. Je nezbytné udržet požární techniku v provozuschopném stavu a případné nedostatky nebo závady co možná nejdříve opravit, protože akceschopnost jednotky zásadně ovlivňuje úplné a použitelné věcné prostředky, provozuschopná požární technika a dobře vyškolení hasiči.

Operační řízení nastává v okamžiku vyhlášení poplachu, kdy hasiči odjíždí k zásahu. Po dokončení záchranných prací se vrací zpět na stanici, kde doplní hasební prostředky a přechází zpět do organizačního řízení.

Každý hasič je v jednotce požární ochrany zařazen na určité místo. Organizačně se jedná o čtyři, družstva a družstva o zmenšeném početním stavu. Četu tvoří dvě družstva, družstvo tvoří jeden velitel družstva a pět hasičů. Družstvo o zmenšeném početním stavu představuje velitel družstva a tři hasiči.¹⁰⁾

⁹⁾ KROUPA, Miroslav, ŘÍHA, Milan. Integrovaný záchranný systém (4. Aktualizované vydání). s. 7. ARMEX PUBLISHING s.r.o., Praha 9, 2011.

¹⁰⁾ Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.

3 Integrovaný záchranný systém

Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany zařazené v plošném pokrytí území kraje jsou jednou ze tří základních složek Integrovaného záchranného systému (IZS). Podle § 4 odst. a) zákona o IZS jsou to dále Policie ČR a zdravotnická záchranná služba ČR. Tyto složky jsou schopny rychle a nepřetržitě zasahovat, mají celoplošnou působnost na území celého státu a obsluhují telefonní linku tísňového volání.¹¹⁾

Integrovaný záchranný systém vznikl jako potřeba každodenní spolupráce hasičů, zdravotníků, policie a dalších složek při řešení mimořádných událostí (požárů, havárií, dopravních nehod, atd.). Vždy, když bylo nutné spolupracovat při řešení větší události, byl zájem spolupracovat a využívat to, s kým se spolupracuje, pro dosažení rychlé a účinné záchrany nebo likvidace mimořádné události. Spolupráce na místě zásahu uvedených složek v nějaké formě existovala vždy. Avšak odlišná pracovní náplň i pravomoci jednotlivých složek zakládaly a zakládají nutnost určité koordinace postupů.

Integrovaný záchranný systém je efektivní systém vazeb, pravidel spolupráce a koordinace záchranných a bezpečnostních složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací a přípravě na mimořádné události. Integrovaný záchranný systém vymezuje zákon č. 239/2000 Sb. Jeho základy však byly položeny již v roce 1993.

Základní složky IZS jsou:

- Hasičský záchranný sbor České republiky,
- Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,
- poskytovatelé zdravotnické záchranné služby,
- Policie České republiky.

Mezi ostatní složky IZS patří:

- Vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil
- Obecní policie
- Orgány ochrany veřejného zdraví,
- Havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby,
- Zařízení civilní ochrany,

¹¹⁾ Zákon č. 239/2000 Sb. Zákon o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

- Neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím¹²⁾.

3.1 Hasičský záchranný sbor ČR jako hlavní koordinátor a páteř integrovaného záchranného systému

V praxi toto mj. znamená, že pokud zasahuje více složek IZS, na místě většinou velí příslušník Hasičského záchranného sboru ČR, který řídí součinnost složek a koordinuje záchranné a likvidační práce. Operační a informační středisko IZS (je jím operační a informační středisko HZS ČR) povolává a nasazuje potřebné síly a prostředky jednotlivých složek IZS v konkrétních lokalitách. Na strategické úrovni je pak integrovaný záchranný systém koordinován krizovými orgány krajů a Ministerstva vnitra.¹³⁾

Velitel zásahu má dle zákona o integrovaném záchranném systému při provádění záchranných a likvidačních prací obsáhlé pravomoci. Může zakázat nebo omezit vstup osob na místo zásahu, nařídít evakuaci osob nebo stanovit jiná dočasná omezení k ochraně života, zdraví, majetku a životního prostředí, rovněž je ze zákona oprávněn vyzvat právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci. Firmy a občané mají ze zákona povinnost tuto žádost o pomoc při řešení mimořádné události vyslyšet (zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, v § 23-25).

Integrovaný záchranný systém je určen pro koordinaci záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech, včetně havárií a živelných pohrom.¹⁴⁾ Je důležité říci, že integrovaný záchranný systém je spolupráce složek, které provádějí záchranné a likvidační práce. Z čehož plyne, že IZS je součástí bezpečnostního systému státu, který zajišťuje vnitřní bezpečnost státu.

IZS vznikl na základě každodenní spolupráce HZS, ZZS, PČR a dalších složek při řešení mimořádných událostí. Za počátek vzniku IZS je pokládán rok 1993, kdy bylo usnesením vlády č. 246/1993 schváleno 13 zásad, které tvoří základ pro výstavbu IZS. Základním právním předpisem pro IZS je zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. Tento zákon vychází z usnesení vlády č. 246 z roku 1993. Zákon o IZS definovat jeho existenci, stanoví jeho složky a jejich působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů

¹²⁾ KROUPA, Miroslav, ŘÍHA, Milan. Integrovaný záchranný systém (2. Aktualizované vydání). 2006. s. 17. ARMEM PUBLISHING s.r.o., Praha 9.

¹³⁾ <http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranný-systém.aspx>.

¹⁴⁾ Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích při ochraně obyvatelstva, před a po vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu¹⁵⁾. Zákon o IZS také upravuje problematiku ochrany obyvatelstva na úrovni státní správy a samosprávy, fyzických osob, právnických osob a podnikajících fyzických osob. Ochrana obyvatelstva spolupracuje se složkami IZS. Dále tento zákon stanovuje systém spolupráce a koordinace složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací tak, aby byly jednotlivé složky zapojeny co nejvhodnějším způsobem a při své činnosti si nepřekážely. A aby se na žádnou složku, kterou lze využít nezapomnělo. To je zejména v období řešení mimořádné události velice obtížný úkol a proto je důležité mít k dispozici připravená náležitá pravidla.

Základními složkami IZS jsou Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany, zařazené v plošném pokrytí území kraje, dále Policie ČR a zdravotnická záchranná služba. Zákon uvádí, že tyto složky mají nepřetržitou činnost v oblastech příjmu a vyhodnocení tísňového volání, vyslání potřebných sil a prostředků pro provádění záchranných a likvidačních prací.

Citovaný zákon stanoví spolupráci mezi jednotlivými složkami záchranného systému a rozděluje je na složky základní a vedlejší. K základním složkám IZS patří HZS a jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje, Policie ČR a Zdravotnická záchranná služba. Při mimořádných událostech vyjíždí k zásahu všechny základní složky IZS. Jen v několika málo případech vyjíždí hasiči sami k zásahu a to především k technické pomoci (nejčastěji odstranění stromu z komunikace) a v případě potřeby hasiči povolávají další složku, kterou budou u zásahu potřebovat.¹⁶⁾

Obrázek č. 1 – Zobrazení znaků základních složek IZS¹⁷⁾

¹⁵⁾ § 1 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

¹⁶⁾ Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

¹⁷⁾ <http://hasiciraspenava.webnode.cz/obecne-informace/tisnove-volani/>.

3.2 Vymezení základních pojmů dle zákona č. 239/2000 Sb.

Základními pojmy dle uvedeného zákona jsou:

- **mimořádná událost** je škodlivé působení sil a jevů vyvolaných lidskou činností, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadující provedení záchranných a likvidačních prací.
- **záchranné práce** jsou činnosti k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jeho příčin.
- **likvidační práce** jsou činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí¹⁸⁾.

¹⁸⁾ Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

4 Historie profesionálních hasičských sborů na území České Republiky

První požadavky na vznik profesionálních hasičských sborů se v našich zemích začaly objevovat díky velkému nárůstu vzniku požárů, především ve větších městech, kde k jejich spolehlivé likvidaci nestačily síly a prostředky dobrovolných hasičských sborů¹⁹⁾. Historicky první datovaný hasičský sbor se v ČR vytvořil už v roce 1853 v Praze.

Hlavní odpovědnost při hašení požárů však zastaly dobrovolné hasičské sbory měst a obcí až do druhé světové války. Po válce byla požární ochrana zařazena do oboru působnosti ministerstva vnitra. Plnění úkolů na úseku požární ochrany pak zajišťovaly národní výbory (místní, okresní a krajské), jejichž výkonným orgánem pro tuto oblast bylo hasičstvo, které bylo dobrovolné, z povolání nebo závodní.²⁰⁾ Základní změnu v organizaci přinesl až zákon o státním požárním dozoru a požární ochraně v roce 1953, podle tohoto zákona se staly výkonnými jednotkami požární ochrany veřejné a závodní jednotky. Požární ochrana tak byla budována na principech vojenské organizované složky. Roku 1958 však došlo k postupné decentralizaci požární ochrany a jejímu oslabení dle přijetí nového zákona o požární ochraně. A také proto byla v 60. letech snaha o zavedení nové právní úpravy požární ochrany.

Rok 1967 se stal velmi významným v oblasti vzdělání hasičů a jejich výcviku. Byla totiž založena Škola požární ochrany ministerstva vnitra ve Frýdku Místku.

V roce 1984 transformovala na Střední odbornou školu požární ochrany MV ČSR a roku 2002 na Střední odbornou školu požární ochrany a Vyšší odbornou školu požární ochrany MV ve Frýdku Místku. V souvislosti se vznikem federativního uspořádání státu v roce 1969 byla požární ochrana zařazena do výlučné působnosti národních rad, což mělo za následek vytvoření Hlavní správy požární ochrany MV ČSR a MV SSR.²¹⁾

Důležitými změnami prošla profesionální požární ochrana v posledních třiceti letech. Počátkem 70. let se začal měnit podíl zásahové činnosti jednotek požární ochrany ze zásahů u požárů ve prospěch technických zásahů. V současnosti většinu činnosti hasičů tvoří vedle samotných požárů také zásahy u dopravních nehod, při

¹⁹⁾ SZASZO, Zoltán. Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra, 2010. s. 85. ISBN 978-80-86640-60-0.

²⁰⁾ Hasičský záchranný sbor ČR [online]. 2016 [cit. 2016-10-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/historie-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>>.

²¹⁾ Hasičský záchranný sbor ČR [online]. 2016 [cit. 2016-10-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/historie-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>>.

živelních pohromách, či zásahy pomocného charakteru jako odstraňování nejrůznějších překážek, vyprošťování osob apod.

Profesionální jednotky požární ochrany svou akceschopností postupně nahrazovaly některé druhy technických služeb a přebíraly stále větší kompetence v oblasti přípravy státu a jeho orgánů na mimořádné události a v provádění samotných záchranných a likvidačních prací během mimořádných událostí. Této skutečnosti bylo nutné přizpůsobit právní úpravu a organizaci. Již v roce 1985 došlo k vydání zákona o požární ochraně, který přes své novelizace zůstává dosud v platnosti. Tento zákon mj. stanovuje základní povinnosti fyzických osob a firem v oblasti požární ochrany a vymezuje kompetence hasičů při dozoru nad dodržováním těchto povinností. Proces změn v úkolech a charakteru činnosti Hasičského záchranného sboru ČR, který svůj současný název získal v roce 1995, vyvrcholil na přelomu tisíciletí, kdy byla rozšířena působnost Ministerstva vnitra o problematiku krizového řízení, civilního nouzového plánování, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému. V souvislosti s tím byly Parlamentem ČR projednány a schváleny nové zákony.²²⁾

Nová právní úprava, která nabyla účinnosti dnem 1. ledna 2001, znamenala zásadní změnu v postavení, působnosti a organizaci Hasičského záchranného sboru ČR. V této souvislosti došlo také ke sloučení ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR s Hlavním úřadem civilní ochrany, a širokou oblast civilní ochrany tak dostali na starost hasiči, podobně, jako tomu je i v některých dalších evropských státech.²³⁾

²²⁾ Hasičský záchranný sbor ČR [online]. 2016 [cit. 2016-10-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/historie-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>>.

²³⁾ Hasičský záchranný sbor ČR [online]. 2016 [cit. 2016-10-16]. Dostupný z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/historie-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>>.

5 Hasičský záchranný sbor ČR

Zákon č. 320/2015 Sb. Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů.

Hasičský záchranný sbor ČR je základní složkou IZS, který zabezpečuje koordinovaný postup při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Hasičský záchranný sbor ČR při plnění svých úkolů spolupracuje s ostatními složkami IZS i se správními úřady a jinými státními orgány, orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, neziskovými organizacemi a sdruženími občanů.²⁴⁾

Hasičský záchranný sbor ČR v současnosti hraje stěžejní roli v přípravách státu na mimořádné události, ať se již jedná o hrozby terorismu, průmyslových havárií nebo živelních katastrof. Hasiči mají rovněž rozhodující podíl na provádění záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech. Hasičský záchranný sbor ČR je hlavním koordinátorem a jakousi páteří integrovaného záchranného systému, který v případě krize slučuje všechny záchranné složky.²⁵⁾

Základním posláním Hasičského záchranného sboru je chránit životy a zdraví obyvatel, chránit majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech.²⁶⁾

²⁴⁾ STOLÁŘOVÁ, M.: Hasičský záchranný sbor a integrovaný záchranný systém in Terénní krizová práce, 1. vyd., Praha: Grada, 2005. s. 21. ISBN 80-247- 0708-X.

²⁵⁾ Hasičský záchranný sbor ČR [online]. 2016 [cit. 2016-10-16]. Dostupný z WWW:

<<http://www.hzscr.cz/clanek/historie-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>>.

²⁶⁾ Zákon č. 320/2015 Sb. Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů.

6 Přijetí do služebního poměru k HZS ČR

Každá osoba, která se uchází o místo u Hasičského záchranného sboru, musí nejprve podat písemnou žádost u HZS kraje. Poté je žadatel zařazen na seznam uchazečů. Já sám jsem se dostal k přijímacímu řízení až po dvou letech čekání. Již několik let se ale uvolňují pracovní místa na konci roku, protože u HZS slouží více než polovina hasičů, kteří mají nárok na výsluhu a odchází tedy z pracovního poměru. Pokud se na stanici uvolní místo, personální oddělení vyzve některé vybrané uchazeče, aby se dostavili k přijímacímu řízení.

Do přijímacího řízení se mohou přihlásit pouze občané České republiky starší 18 let. Uchazeč musí být bezúhonný a plně způsobilý k právním úkonům. Musí splňovat podmínky pro výkon obsazovaného služebního místa. Musí mít požadovaný stupeň vzdělání. Minimální stupeň vzdělání každého uchazeče je středoškolské s maturitní zkouškou. Podle služebního zákona nesmí hasiči podnikat a nesmí být v žádné politické straně.²⁷⁾

Pokud uchazeči splňují všechny výše uvedené požadavky, pak se mohou ucházet o zaměstnání u HZS. Probíhá přijímací řízení, které má několik kol. V prvním kole se prověřuje fyzická zdatnost. Tyto testy jsou rozděleny do tří oblastí - dvou silových a jedné vytrvalostní. V první, silové oblasti, mají uchazeči na výběr mezi kliky a shyby. Ve druhé, opět silové oblasti, mezi sed – lehy a přednožováním v lehu. Obě silové oblasti se provádí v časovém limitu 2 minut, kdy uchazeč musí splnit požadovaný počet opakování. Ve třetí, vytrvalostní oblasti, si mohou uchazeči vybrat, zda budou plavat 200 metrů, nebo poběží 2000 metrů. Také u plavání a běhu se měří čas, po který se provádí jednotlivé disciplíny. Takovéto fyzické testy absolvují každoročně všichni příslušníci HZS ČR, aby se prověřilo, zda jsou fyzicky dostatečně zdatní k zvládnutí situací, které přináší hasičská profese.²⁸⁾

Nejlepší z vybraných uchazečů se dostávají do druhého kola, což je psychologické vyšetření. Jestliže i v tomto kole uspějí, pokračují na zdravotní vyšetření. Vstupní prohlídku provádí nejdříve služební lékař, který posoudí, jestli uchazeč má dále postupovat v lékařských prohlídkách. Od služebního lékaře se uchazeč dostává na odborná pracoviště. Tam mu je vyšetřen zrak, odebrána krev, vyšetřena moč, absolvuje EKG, EEG a další odborná vyšetření. Na úplný závěr absolvuje uchazeč psychologické vyšetření, který testuje jeho osobnostní způsobilost k výkonu tohoto povolání. Vyhláška

²⁷⁾ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

²⁸⁾ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, stanovuje osobnostní charakteristiky, která jsou předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru. Tyto splňuje občan nebo příslušník, pokud je:

- intelektově v pásmu průměru nebo vyšším,
- emočně stabilní,
- psychosociálně vyzrálý,
- odolný vůči psychické zátěži,
- s žádoucí motivací, postoji a hodnotami (je předmětem praktické části bakalářské práce)
- bez nedostatku v oblasti volných procesů,
- bez nedostatku v oblasti poznávacích procesů,
- bez nedostatku v oblasti autoregulace,
- bez znaků nežádoucí agresivity a
- bez psychopatologické symptomatiky.

Psychologické vyšetření pro vstup k HZS ČR probíhá přibližně 6 hodin a zahrnuje tři části: výkonovou, osobnostní a rozhovor s psychologem. Výkonové úkoly, které jsou u HZS ČR administrovány především počítačově, jsou zaměřené hlavně na pozornost, rychlost a přesnost reakcí uchazeče. V rámci výkonových úkolů se u uchazečů zjišťuje úroveň rozumového nadání a paměť. Po absolvování výkonových úkolů vyplňuje uchazeč několik osobnostních dotazníků, které se týkají jeho povahy a chování, které je typické pro jeho osobu (zejména chování v zátěžových situacích). Třetí, neméně důležitou součástí psychologického vyšetření, je rozhovor s psychologem. Jako podklad pro tento rozhovor slouží anamnestický dotazník, který uchazeč před rozhovorem vyplní. K psychologickému vyšetření je dobré se dostavit v psychické, fyzické a zdravotní kondici.²⁹⁾ Pokud žadatel uspěje i zde, pak může být přijat do HZS ČR.³⁰⁾

Výhodu mají ti uchazeči, kteří absolvovali nástupní a strojnický kurz již v odborné škole, která byla zaměřena na službu u HZS (např. střední odborná škola – obor strojník požární techniky). Ti po splnění všech testů mohou rovnou nastoupit do výjezdové jednotky, a nemusí čekat dalších sedm měsíců na to, až si tyto základní kurzy udělají. Pro každého člověka, který se uchází o místo ve služebním poměru u HZS, je přijímací řízení velice náročné a vyčerpávající jak psychicky tak i časově.

²⁹⁾ Vyhláška č. 487/2004 Sb. O osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru.

³⁰⁾ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

Pro hasiče, kteří už pracují u HZS, zdravotní prohlídky nástupem nekončí. Každý hasič musí pravidelně jedenkrát ročně absolvovat zdravotní prohlídku, ale už ne v takovém rozsahu jako při vstupní prohlídce. Po absolvování prohlídky lékař vystaví záznam o zdravotní způsobilosti. Ten musí hasič odevzdat svému nadřízenému. Při dlouhodobé nemoci se musí hasič dostavit na mimořádnou prohlídku. Na ní se posuzuje, jestli je hasič schopen vykonávat svou profesi. Při rozvázání služebního poměru musí hasič znovu k policejnímu lékaři na výstupní prohlídku. Zjišťuje se na ní, jaký mělo na hasiče vliv jeho dosavadní zaměstnání.³¹⁾

6.1 Zkoušky fyzické způsobilosti

Každodenní činnost, kterou hasiči vynakládají pro záchranu lidských životů a majetků vyžaduje velkou psychickou odolnost a fyzickou zdatnost tyto situace zvládat. Je požadována schopnost vykonávat práci jak statickou tak i dynamickou, a značné požadavky jsou kladeny na dobrou koordinaci těla a na schopnost rychlé orientace v prostoru a manuální zručnost každého kdo se chce stát hasičem.

Tyto velice důležité vlastnosti je nutné zjišťovat u kandidátů, kteří se ucházejí o hasičské zaměstnání a nezbytné je také provádět kontrolní testy fyzické zdatnosti u všech členů záahových družstev.

Zkoušky fyzické způsobilosti se konají každoročně, je možnost opravného termínu s ohledem na aktuální zdravotní stav příslušníků. Jednotlivé testy se provádí před zkušební komisí, testy musí být provedeny během jednoho dne s výjimkou plavání, v libovolném pořadí, konkrétní disciplínu v jednotlivých testech si volí zkoušený příslušník. Výběr příslušníků je velice důležitý. Nejen že musí splnit požadavky zdravotní a psychické, ale také musí absolvovat vstupní fyzické testy. Do určité míry lze předpokládat, že výcvikem můžeme základní pohybové vlastnosti rozvíjet. Příslušník musí splnit dva silové a jeden vytrvalostní test, přičemž u každého testu je alternativní výběr. Dosažené výkony se v jednotlivých disciplínách hodnotí podle bodových tabulek. Pro každou disciplínu a součet třech disciplín je stanoveno bodové minimum.³²⁾

6.2 Tělesná příprava hasiče v rámci směny

Tělesná příprava příslušníků s nerovnoměrně rozvrženou dobou služby se provádí v rozsahu minimálně 2 hodiny v každé směně, pokud není nahrazena činností

³¹⁾ Vyhláška č.393/2006Sb. o zdravotní způsobilosti

³²⁾ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra, k tělesné přípravě a zkouškám fyzické způsobilosti příslušníků HZS ČR, ve znění pozdějších předpisů.

související se zásahovou činností. Tělesná příprava zahrnuje všeobecnou a speciální tělesnou přípravu. Podle místních podmínek se do všeobecné tělesné přípravy zařazují:

- běh (krátké i vytrvalostní tratě),
- míčové hry (kopaná, sálová kopaná, nohejbal, volejbal),
- tenis a stolní tenis,
- posilování,
- plavání,
- nácvik disciplín ke zkouškám fyzické způsobilosti.

Speciální tělesnou přípravou jsou disciplíny požárního sportu a také cvičení s prvky hasičské, lezecké, potápěčské a záchranářské činnosti a práce na vodě.³³⁾

³³⁾ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra, k tělesné přípravě a zkouškám fyzické způsobilosti příslušníků HZS ČR, ve znění pozdějších předpisů.

7 Psychologická služba HZS ČR

Vzhledem k náročnosti profese hasiče-záchranáře je od roku 2002 do struktury a fungování HZS ČR systematicky zaváděna psychologická služba. Ta je budována na „principech prevence a pomoci nejen pro hasiče a jejich rodinné příslušníky, ale i pro oběti mimořádných událostí³⁴.“ Důležitou součástí práce Psychologické služby HZS ČR je zejména odborná pomoc hasičům při zvládnání traumatické události a pozásahového stresu. Všem příslušníkům HZS ČR jsou pak poskytovány výcviky s psychologickou problematikou. K dalším činnostem patří výuka v odborných učilištích požární ochrany.

Psychologická služba HZS ČR poskytuje péči i obětem mimořádných událostí, a to nejen přímo na místě, ale i pak v dlouhodobějším horizontu. Při tom spolupracuje s dalšími odborníky a nestátními neziskovými organizacemi, jako jsou Český červený kříž, ADRA nebo Charita. Jejich služby jsou zapotřebí i při událostech, které nemají hromadný charakter, avšak jsou náročné například pro příbuzné, případně pozůstalé oběti mimořádných událostí.³⁵⁾

Generální ředitel HZS ČR a náměstek ministra vnitra dali pokyn krajským ředitelům HZS k tomu, aby zřídili jednotlivá psychologická pracoviště pro Kraje a obsadili je odbornými pracovníky, kteří budou proškoleni a seznámeni se specifikami činnosti a podmínkami služby u HZS ČR.³⁶⁾

Mezi zasahujícími hasiči však k této službě panuje spíše rezervovaný postoj. „Na nabídku setkání hasičů po zásahu s psychologem, kde by byl zásah konzultován s psychologického pohledu, se 23 % hasičů vyslovilo vyloženě proti tomuto setkání a 32 % by si ho spíše nepřálo. Naproti tomu by ho uvítalo 28 % respondentů“.³⁷⁾

Mezi další činnosti Psychologické služby HZS ČR patří ověřování psychické způsobilosti nových uchazečů o službu u HZS ČR podle § 3 zákona č. 186/1992 Sb., o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Současně provádí také psychodiagnostická vyšetření hasičů z povolání, stanovená v § 37 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Při výběrových řízeních na vyžádání ověřuje osobnostní způsobilost příslušníků HZS ČR pro zařazení do řídicích a speciálních funkcí. V neposlední řadě podle zadání služebního

³⁴⁾ Bohumila BAŠTECKÁ a kol., Psychosociální krizová spolupráce, Praha: Grada Publishing, a. s., 2013. s. 250. ISBN 978-80-247-4195-6.

³⁵⁾ <http://www.mvcr.cz/clanek/tema-2010-psychologicka-sluzba-u-hasickeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>.

³⁶⁾ file:///C:/Users/Hp/Downloads/10_let_psych_sluzby_HZS_CR.pdf

³⁷⁾ MACHAČ, M. – MACHAČOVÁ, H. – HOSKOVEC, J. Emoce a výkonnost. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. s. 52-58. ISBN 80-7184-889-1.

funkcionáře provádí psychologická vyšetření a poskytuje odborná stanoviska při rozhodování v personálních otázkách.³⁸⁾

7.1 Psycholog HZS ČR

Psycholog ve všech aktivitách postupuje v souladu s etickými pravidly a s vědomím nutnosti žádoucí reprezentace svého stavu i Hasičského záchranného sboru ČR³⁹⁾. Práce psychologa se obvykle odehrává v interakci mezi psychologem a klientem. Aby psycholog mohl klientovi pomoci, musí být v této interakci přítomny dva předpoklady: dovednost a důvěra. Zcela jednoduše řečeno - psycholog musí mít specifické dovednosti, na straně klienta je pak nutnou podmínkou úspěchu alespoň minimální důvěra vůči psychologovi. Pokud jeden z těchto dvou předpokladů chybí, nemůže psycholog svému klientovi pomoci.⁴⁰⁾

Povolání psychologa vyžadují takové události, při kterých jsou zasahující příslušníci HZS ČR vystaveni nadlimitnímu stresu, nebo zásahy při nichž je obětí blízká osoba pracovníka HZS, těžké poranění nebo smrt dětí a obecně zásahy s větším počtem poraněných či mrtvých osob. Psycholog, který zajišťuje koordinaci psychosociální pomoci v rámci IZS při zásahu, musí být na místě zásahu označen zvláštní vestou s nápisem „Psycholog“.⁴¹⁾

7.2 Psychické požadavky na hasiče

Povolání hasiče má z hlediska psychické a fyzické náročnosti celou řadu specifíků, které jej determinují jako činnost v obou směrech vysoce náročnou. Obecně očekáváme, že hasič takovou situaci po všech stránkách zvládne právě proto, že je na takové zásahy cvičen, připraven, vybaven a má s takovými nebo obdobnými situacemi zkušenost. Dle příslušných obecně závazných právních předpisů se hasičem může, pokud jde o charakterové osobnostní rysy, stát člověk, který má:

- 1) **psychickou dispozici** - je obecně určená schopnostmi a předpoklady na úrovni zajišťující dlouhodobé plnění nároků kladené na hasiče – záchranáře,
- 2) **intelektový potenciál** - znamená schopnost zpracování souboru informací Intelektuálního charakteru a předpokládá výchozí úroveň ověřenou zkouškou,

³⁸⁾ STOLÁŘOVÁ, M.: Hasičský záchranný sbor a integrovaný záchranný systém in Terénní krizová práce, 1. vyd., Praha: Grada, 2005. s. 50. ISBN 80-247-0708-X.

³⁹⁾ BENDA J., DOHNAL D.: Program redukce stresu, HZS ČR Praha 2005, 1. vydání. s. 20. ISBN 80-866-41-8.

⁴⁰⁾ KOHOUTEK, Rudolf, Psychologie zdraví a duševní hygiena, Brno: Institut mezioborových studií. s. 127. 2007, ISBN 978-807-3675-684. 8.

⁴¹⁾ Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru, ve znění vyhlášky č. 658/2004 Sb.

- 3) **psychomotorickou výkonnost** - zejména tempo a kvalita zpracování jednoduché informace, psychomotorické tempo, schopnost koncentrace pozornosti, dělená pozornost, informační výkon, tempo a kvalita rozhodovacích procesů,
- 4) **vlastnosti smyslů** - znamená kvalitu a kvantitu přenosu zejména optických a akustických podnětů, reakční pohotovost, barvocit,
- 5) **ostatní psychické vlastnosti, které musí splňovat hasič** - záchranář jsou shrnuty ve speciálním požadavku na psychickou odolnost proti zátěži orientovanou na výkon profese. Znamená to, že musí splňovat nároky na kontrolu výstupního chování v průběhu mimořádných událostí i následně ve fázi regenerace psychických sil.
- 6) **reakce na vnější podněty a charakterové rysy** - představují soubor interaktivních kvalit osobnosti záchranáře. Temperamentový základ, vztah k sociálnímu okolí, převažující vzorce výstupního chování, schopnost komunikace, tendence k riziku, zralost osobní významně ovlivňuje výstupní chování záchranáře při řešení průběhu mimořádné události i následně ve fázi psycho – fyziologické regenerace.⁴²⁾

7.3 Zátěžové situace ovlivňující hasiče při zásahu

Dalším průvodním jevem záchrany osob je značné fyzické, ale také psychické vypětí sil samotných záchranářů. Důvodů, proč tomu tak je, je několik. Fyzické vypětí je spojeno se snahou provést úkony spojené se záchranou v co možná nejkratším časovém úseku, přitom se často opakovaně překonává značný výškový rozdíl, dopravují se technické prostředky velké hmotnosti, zásah je prováděn za použití dýchací techniky, ve výškách nebo naopak v prostorách stísněných, za přítomnosti toxických látek nebo vysokých teplot atd. To jsou všechno faktory kladoucí nemalé nároky na trénovanost hasičů záchranářů.⁴³⁾

Mezi fyzickou a psychickou zátěží existuje přímá spojitost. Nelze je proto posuzovat odděleně. I fyzicky velice zdatný člověk nebude moci podat plný výkon, jestliže jeho psychika bude narušena například úzkostí, strachem z vykonávané činnosti nebo z jejich možných důsledků. Stejně jako člověk prožívající momentálně problémy ryze soukromého rázu (nemoc v rodině, úmrtí, partnerské vztahy apod.⁴⁴⁾

⁴²⁾ ŠPATENKOVÁ, N. Krizová intervence pro praxi. Praha: Grada Publishing, a.s. s. 66–73. 2004. ISBN 80-247-0586-9.

⁴³⁾ VODÁČKOVÁ, D. Krizová intervence. Praha: Portál, 2002. s. 130-133. ISBN 80-7178-696-9.

⁴⁴⁾ VODÁČKOVÁ, D. Krizová intervence. Praha: Portál, 2002. s. 135. ISBN 80-7178-696-9.

8 Vzdělávání hasičů

Cílem vzdělávání příslušníků a zaměstnanců je zajistit soulad mezi profesně-kvalifikační strukturou zaměstnanců a potřebami organizace. Za odpovídající odbornou způsobilost příslušníků i zaměstnanců k výkonu služebních i pracovních funkcí a za účast na vzdělávání je odpovědný příslušný služební funkcionář, který schvaluje zařazování příslušníků a zaměstnanců do systému vzdělávání, dále i personální útvar a jednotlivý pracovníci.⁴⁵⁾

Vzdělání, prohlubování znalostí a kvalifikace je u HZS samozřejmostí a je důležitou částí pro povolání hasiče.

8.1 Vzdělávací zařízení

Vzdělávání k získání stupně a zaměření vzdělání v oblasti PO zabezpečují resortní i mimoresortní školy.

8.1.1 Střední vzdělání s maturitní zkouškou.

Resortní škola: Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku - Místku.

Je to jediná VOŠ v ČR která poskytuje vyšší odborné vzdělání se zaměřením na PO a záchranářství v akreditovaném vzdělávacím programu Prevence rizik a záchranářství. Absolvent se stává odborně způsobilou osobou dle § 11 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Škola připravuje odborníky zejména pro práci v HZS ČR.

Mimoresortní škola: Po dohodě Ministerstva vnitra a generálního ředitelství HZS ČR a příslušných HZS krajů uzavřeli dohodu o spolupráci v přípravě žáků v oboru Strojník požární techniky s těmito středními odbornými školami:

1. Střední odborná škola a střední odborné učiliště, Příbram.
2. Střední odborná škola a střední odborné učiliště, Kladno.
3. Střední škola techniky a služeb, Karviná.
4. Integrovaná střední škola energetická a stavební, Chomutov.
5. Střední škola polytechnická, České Budějovice.
6. Střední průmyslová škola dopravní, Plzeň.
7. Střední průmyslová škola, Hranice.
8. Střední průmyslová škola, Hradec Králové.

⁴⁵⁾ ŠIGUT, Z., Firemní kultura a lidské zdroje. 1. vyd. Praha: ASPI. s. 24. 2004. ISBN 978-80-7357-046-0.

9. Střední škola zahradnická a technická, Litomyšl.

10. Střední průmyslová škola, Pardubice.

Hlavním úkolem těchto škol je poskytovat studujícím žákům vzdělání v oblasti Strojník požární techniky s maturitní zkouškou. Délka studia je čtyřleté s maturitou. Dále je možnost udělat si nástupní kurz a kurz strojníka, a řidičský průkaz B, C, E. Na některých z těchto škol vyučují přímo hasiči.

8.2 Znalostní a dovednostní požadavky na profesionální hasiče

Obecně jsou na znalosti a dovednosti hasičů kladené vysoké nároky. Musí znát systém organizace požární ochrany, být seznámen se základní dokumentací a evidencí vedenou a uloženou u jednotky požární ochrany, orientovat se v systému integrovaného záchranného systému, krizového řízení a ochrany obyvatelstva, ale také znát svá práva a povinnosti. Dále musí dokonale ovládat bezpečnost práce, být seznámen s požární prevencí, s dokumentací zdolávání požáru a v neposlední řadě musí být schopen zvládat požární taktiku.

Odborné vzdělávání a výchova hasiče je dlouhodobá a náročná. V současné době je minimem úplné středoškolské vzdělání s maturitou, které je následováno řadou speciálních kurzů, které musí každých pět let obnovovat. Každý rok musí hasič absolvovat fyzické, zdravotní a vědomostní testy, při kterých se prověřuje jeho fyzická zdatnost, zdravotní způsobilost a odborné znalosti.⁴⁶⁾

Při výkonu hasičské profese jsou vnější podmínky práce velmi proměnlivé. Od standardních běžných teplot, osvětlení, větrání, hluku, až po podmínky extrémně nepříznivé. Výskyt těchto extrémních podmínek je přitom statisticky velmi významný. Pro svou práci používají hasiči velmi rozsáhlou oblast náradí, přístrojového a strojního vybavení, jejichž obsluha vyžaduje specializované znalosti a dovednosti nejméně na středoškolské, spíše však na vysokoškolské úrovni. V průběhu řešení mimořádné události se hasiči setkávají s prakticky všemi technicky, organizačně a psychofyziologicky realizovatelnými pracovními polohami, jako je například práce ve stísněném pracovním prostoru, ve výškách, v hloubkách, práce za snížené viditelnosti z důvodu zakouření a za extrémních teplot, způsobených buďto požárem, nebo mrazem. Jejich pracovní činnost je realizovaná převážně jako kolektivní a psychofyziologicky namáhavá, přičemž kvalita jejich práce musí být profesně dobře zvládnutá a chybná

⁴⁶⁾ STOLÁŘOVÁ, M.: Hasičský záchranný sbor a integrovaný záchranný systém in Terénní krizová práce, 1. vyd., Praha: Grada, 2005. s. 42. ISBN 80-247- 0708-X.

rozhodnutí nejsou přípustná. Časovou náročnost jednotlivých zásahů nelze předem určit.⁴⁷⁾

8.3 Požadavky na člena hasičského záchranného sboru v oblasti vzdělání

Každý uchazeč, který chce být přijat k HZS, musí předložit doklad o vykonané maturitní zkoušce. Z toho plyne, že členové přijatí do služebního poměru k HZS musí mít minimálně středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou. Stupeň vzdělání pro jednotlivé funkce je předepsaný a podle toho se hasič začleňuje do platové třídy. Celkově je u HZS dvanáct platových tříd.

Do první tarifní třídy se řadí zaměstnanec se služební hodností referent. Minimální vzdělání v této třídě musí být střední, nebo střední s výučním listem.

Ve druhé tarifní třídě jsou obsazováni hasiči nováčci. To jsou hasiči bez odbornosti, kteří nemají ještě splněný nástupní kurz. Jejich vzdělání je střední s maturitní zkouškou a služební hodnost vrchní referent.

Ve třetí tarifní třídě jsou hasiči a strojníci se středoškolským vzděláním s maturitní zkouškou a jejich služební označení je asistent.

Ve čtvrté tarifní třídě musí hasič splňovat určitou odbornost. Jejich zařazení v této třídě jsou, technici strojní služby, chemici, technici technické služby s ukončeným středoškolským vzděláním s maturitní zkouškou. Jejich označení je vrchní asistent.

Do páté tarifní třídy patří velitelé družstva, kteří mají zodpovědnost za své družstvo a plnění jeho úkolů. Na velitele družstva je požadováno středoškolské vzdělání s maturitní zkouškou. Jeho služební hodnost je inspektor.

V šesté tarifní třídě jsou zařazeni velitelé čet. Četa je tvořena minimálně dvěma družstvy, která jsou vedena veliteli družstev. Vzdělání pro velitele čet je středoškolské s maturitní zkouškou nebo vyšší odborné. Jejich služební hodnost je vrchní inspektor.

Do sedmé a osmé tarifní třídy se obsazují velitelé stanic. Musí mít minimálně vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu. Jejich služební hodnost je komisař a vrchní komisař.

V deváté až jedenácté tarifní třídě jsou ředitelé jednotlivých odvětví, kde požadované vzdělání je vysokoškolské v magisterském studijním programu. Jejich služební hodnost je rada, vrchní rada a vrchní státní rada.⁴⁸⁾

⁴⁷⁾ STOLÁŘOVÁ, M.: Hasičský záchranný sbor a integrovaný záchranný systém in Terénní krizová práce, 1. vyd., Praha: Grada, 2005. s. 42. ISBN 80-247- 0708-X.

⁴⁸⁾ Podle § 7 odst. 1 zákona č.361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

8.4 Základní pojmy v systému vzdělávání HZS

Vzdělání je souhrn znalostí, dovedností a schopností, které získáváme výukou a studiem, udržováním a prohlubováním znalostí, dovedností a návyků.

- **Kvalifikační příprava** je studium v odborných specializačních kurzech a ve vzdělávacím programu. Vstupní příprava příslušníků HZS ČR vedoucí ke splnění dalšího odborného požadavku⁴⁹⁾.
- **Speciální kurz** je to vzdělávací program, kterým studující získává specializaci pro výkon speciálních činností.
- **Odborný kurz** jedná se o vzdělávací program, který slouží ke splnění odborných požadavků, jako jsou například nástupní kurz a kurz strojníka požární techniky.
- **Vstupní příprava příslušníků HZS ČR** je vzdělávací program kurzu ke splnění požadavků absolvovat vstupní přípravu a ke splnění dalšího odborného požadavku⁵⁰⁾.
- **Další odborná příprava** jsou to činnosti určené k pravidelnému udržování a prohlubování odborné kvalifikace, potřebné pro výkon zastávaného služebního nebo pracovního místa.
- **Doplňkový kurz** absolvováním tohoto vzdělávacího programu, studující získává další potřebné znalosti, dovednosti a návyky potřebné pro výkon své činnosti.
- **Profil absolventa** jsou to minimální požadavky, které jsou kladeny na znalosti a dovednosti, které studující získává absolvováním vzdělávacího programu potřebného pro výkon zastávané funkce.
- **Vyučovací předmět** je forma učiva specifického odborného zaměření.
- **Ostatní studující** jsou pracovníci HZS podniků, příslušníci SDH obcí a podniků, studenti studující na středních a vysokých školách, se kterými má MV-GŘ HZS ČR uzavřenou dohodu o spolupráci v oblasti vzdělání, eventuálně jiné fyzické osoby, které se za poplatek účastní kurzů.

⁴⁹⁾ Podle § 19 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.

⁵⁰⁾ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra č. 23/2010 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR.

8.5 Současný systém vzdělávání

Tento současný vzdělávací systém se dělí na dva druhy příprav:

1) Vzdělávání na pracovišti – aplikované převážně na běžném pracovišti zaměstnance při běžném výkonu jeho práce.

2) Vzdělávání mimo pracoviště – aplikované převážně hromadně mimo běžné pracoviště zaměstnanců a organizaci nebo mimo organizaci.

Vzdělání na pracovišti je realizováno při běžných pracovních směnách v rozsahu tří hodin na jednu směnu. Vede převážně k výcviku, školení a zdolávání známých znalostí a dovedností.

Vzdělání mimo pracoviště probíhá ve školních zřízeních Ministerstva vnitra a slouží k:

- odborné přípravě k získání odborné způsobilosti, nebo k prodloužení platnosti osvědčení o odborné způsobilosti,
- doplňkovým kurzům,
- specializačním kurzům,
- přípravě k vykonání služební zkoušky,
- pravidelné odborné přípravě.⁵¹⁾

8.6 Systém vzdělávání příslušníků HZS

Vzdělávání příslušníků a zaměstnanců HZS probíhá v rámci uceleného systému, který zcela pokrývá veškeré činnosti v působnosti HZS a pružně reaguje na potřeby výkonu služby. Vzdělávání je jedním ze rozhodujících prostředků, který příslušníky a zaměstnance HZS vede k profesionalitě a k loajalitě k výkonu služby.

Tento systém naplňuje potřeby vzdělávání příslušníků HZS a plní taktéž roli motivačního a stabilizačního prvku. Kvalitní péče o vzdělávání a zvyšování kvalifikace, možnost kariérního rozvoje a naplňování vzdělávacích potřeb příslušníků HZS podporuje kvalitu plnění vymezených úkolů. Tento přístup vede současně ke zvýšení prestiže HZS jako zaměstnavatele.

Cíle a koncepce vzdělávání příslušníků HZS, mají určující vliv na naplnění vize tak, aby výsledkem tohoto procesu byl vysoce odborně připravený, motivovaný, profesionální příslušník nebo zaměstnanec HZS s vysokým etickým standardem.

Jsou – li motivováni k učení a mají i požadované schopnosti (předpoklad učit se a naučit se), je systém podnikového vzdělávání prostředníkem ke změně našeho chování.

⁵¹⁾ ŠIKÝŘ, M. Personalistika pro manažery a personalisty, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. s. 150. ISBN 8024741512.

V souvislosti s vývojem poměrů ve společnosti, se změnami legislativy, norem a vývojem v technologiích v nejrůznějších oblastech jsou na výkon činností v jednotlivých odbornostech HZS kladeny stále vyšší požadavky a nároky. Proto je nutné stále sledovat měnící se podmínky výkonu služby a přizpůsobovat charakteristiky jednotlivých odborností aktuálním potřebám.

HZS ČR aplikuje nutnost nepřetržitého vzdělávání a sebevzdělávání a všeobecný princip celoživotního učení uplatňuje analogicky ve svém resortním vzdělávacím systému s cílem umožnit svým příslušníkům a zaměstnancům po celý profesní život nezbytné zdokonalování ve své odbornosti a získávání potřebných specializací. Systém celoživotního vzdělávání příslušníků HZS ČR vždy reaguje na požadavky společnosti a výkonu služby a doplňuje aktuálně témata odborné přípravy v příslušném období. „Analýza a identifikace vzdělávacích potřeb je prvním krokem jak v systému, tak i v plánu a projektu vzdělávací akce. Je to nejkritičtější a nejdůležitější fáze projektování vzdělávacích aktivit a chyba provedená v analýze vzdělávacích potřeb se neodvratně projeví i ve všech dalších krocích, tedy následně i při realizaci firemního vzdělávání. Analýza potřeb vzdělání v podstatě spočívá ve shromažďování informací o současném stavu znalostí, schopností a dovedností pracovníků, o výkonnosti jednotlivců, týmů a podniku a v porovnání zjištěných údajů s požadovanou úrovní.“ Tento přístup podporuje kvalitní plnění úkolů v působnosti HZS ČR a zároveň pomáhá zvýšit variabilitu uplatnění příslušníků a zaměstnanců HZS ČR v rámci resortu pro případy kariérního růstu a pro případy organizačních změn.⁵²⁾

8.7 Postupy vzdělávání u HZS ČR prováděny v rámci směny

Při nástupu nového příslušníka k HZS, se tento příslušník začlení do směny a začne u něj probíhat adaptační proces. Při tomto procesu se seznámí s pracovištěm, se svými kolegy, denním řádem a musí perfektně znát výjezdovou techniku, musí vědět, co kde najde, aby pak při zásahu nezdržoval sebe a své kolegy. Dále se seznamuje s ochrannými prostředky a věcnými prostředky požární ochrany. V této fázi seznamování nemůže příslušník zasahovat u zásahu. Jde o přípravu na výkon nového povolání. Všichni příslušníci i ti nový se pravidelně zúčastňují odborné přípravy, která probíhá v rámci směny v rozsahu dvou hodin tělesné přípravy a tří hodin teorie nebo praktické přípravy.

⁵²⁾ Vzdělávací a personální oddělení MV 2010. s. 6, Koncepce vzdělávání HZS ČR na roky 2011-2016 s výhledem do roku 2020, <http://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-vzdelavani-hzs-pdf.aspx>, 2010.

Jde o oblast odborného vzdělání, uskutečňuje se zde formování znalostí a dovedností pro požadavky na pracovní zařazení. Obsah odborného vzdělání se zaměřuje na doškolení a na prohlubování znalostí.⁵³⁾ Vzdělání musí být efektivní a systematicky vést k tomu, že se příslušníci přiučí novým věcem.

Pravidelné školení ve směnách je snaha nasměrovat školení na nové oblasti hasičské profese. Každým rokem se plán odborné přípravy mění, aktualizuje nebo doplňuje, jelikož jde povaha společnosti a technologie stále dopředu, tak se příslušníci HZS musí učit za chodu.⁵⁴⁾

Charakteristika jednotlivých odborných příprav:

- **Strojní služba** – strojní služba zabezpečuje výjezdovou techniku, dále se stará o její údržbu, opravy, provoz a znalost veškerého vybavení a uložení prostředků.⁵⁵⁾
- **Chemická služba** – zajišťuje a udržuje prostředky pro práci s nebezpečnými látkami, pro dekontaminaci, detekci nebezpečných látek. Je zde kladen důraz na užívání dýchací techniky, protichemických oděvů, dekontaminačních sprch a detekční techniky, jedná se o ochranu hasičů na záchranu osob při mimořádných událostech.⁵⁶⁾
- **Technická služba** – Jejím hlavním úkolem je udržování provozu schopnosti prostředků technické služby ve spolupráci s ostatními jednotkami požární ochrany. Mezi základní věcné prostředky PO patří požární hadice, proudnice, hasící přístroje, lezecká technika, vyprošťovací zařízení aj. Školí se zde správné užívání, bezpečnost práce a užívání jednotlivých technických prostředků.⁵⁷⁾
- **Spojová služba** – Podílí se na koordinaci složek IZS, podílí se na přípravě prověřovacích a taktických cvičení jednotek PO, sleduje a vyhodnocuje zásahy jednotek a navrhuje příslušná opatření aj. Školení se zaměřuje na znalost obsluhy a užívání spojových prostředků a spojových kanálů, popřípadě odstraňování závad.⁵⁸⁾

⁵³⁾ KOUBEK, J. Řízení lidských zdrojů, 4. vyd. Praha: Management Press, 2010. s. 255-256. ISBN 978-80-247-3823-9.

⁵⁴⁾ HRONÍK, F. Rozvoj a vzdělávání pracovníků, 1.vyd. Praha: Grada, 2007. s. 59. ISBN 978-80-7179-893-4.

⁵⁵⁾ Vyhláška č. 35/2007 Sb. Vyhláška o technických podmínkách požární techniky.

⁵⁶⁾ Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 30/2006, kterým se vydává Řád chemické služby Hasičského záchranného sboru České republiky.

⁵⁷⁾ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR a náměstka ministra vnitra ze č. 8/2006, o vydávání technických podmínek pro vybranou požární techniku a vybrané věcné prostředky požární ochrany.

⁵⁸⁾ Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra č. 42 ze dne 20. října 2004, ve znění pokynu generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR č. 13 ze dne 20. března 2009, a z některé další dokumentace pro oblast rádiové komunikace.

Na těchto odborných přípravách se podílejí velitelé čet, družstev a technici služeb, technické, strojní, spojové a chemické.

8.8 Možnosti získání dalších druhů odborné způsobilosti u HZS

Většina příslušníků HZS má obvykle zájem být vyslán do některého ze specializačních kurzů, protože jeho absolvováním si zvýší kvalifikaci a tím pádem i možnost vyššího funkčního zařazení a platového povýšení, tzn. kariérní růst v rámci organizace. Je důležité, aby příslušníci HZS dostali v procesech vzdělávání a učení možnost rozvoje kompetencí v různých funkčních zařazeních a při plnění rozmanitých úkolů a následně je dokázali efektivně využívat v praxi. Současně se dá předpokládat, že díky vyššímu funkčnímu zařazení budou jednotlivci ochotněji přijímat odpovědnost za vlastní, budou se umět efektivně rozhodovat a také budou pozitivně motivováni k dalšímu vzdělávání, rozvíjení dovedností a dalších aktivit v rámci organizace.⁵⁹⁾

Všichni velitelé družstev, směn a stanic průběžně sledují práci svých podřízených a dle jejich schopností, znalostí, plnění úkolů, schopností a pracovní iniciativy vybírají vhodné kandidáty pro vyslání do specializačních kurzů. Jsou to např. kurzy techniků spojové, strojní, chemické a technické služby, lezecký kurz, kurz taktického řízení, atd. Tyto slouží k získání užší specializace k výkonu speciálních činností a k doplnění znalostí, dovedností a návyků nezbytných pro výkon specifických činností.

Odborná příprava pro získání všech druhů odborností příslušníků HZS ČR je organizována ve vzdělávacích zařízeních Ministerstva vnitra. Jedná se o NOV (nástupní odborný výcvik) vedoucími k získání základní odbornosti umožňující vykonávat povolání a další odborné kurzy, které jsou organizovány podobnou formou. Rozdíl je zejména v tom, že v rámci nástupního odborného výcviku hasič získává prvotní teoretické i praktické informace, které vedou k získání všeobecného přehledu o hasičské profesi. V dalších specializačních kurzech jsou vzdělávání i výcvik zaměřeny na danou speciální oblast odbornosti. Dle náročnosti jednotlivých kurzů jsou další odborné kurzy v rozsahu konání od jednoho do čtyř týdnů.⁶⁰⁾

Hlavním cílem kurzů je získání odborných znalostí, dovedností a návyků nových příslušníků HZS ČR a vytvoření předpokladů pro výkon služby na jimi zastávaných služebních místech. U jedince probíhá rozvojový proces, který umožňuje progresivně postupovat ze současného stavu znalostí a schopností k budoucímu stavu, v němž je

⁵⁹⁾ VETEŠKA, J., Kompetence ve vzdělávání dospělých. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. s. 75. ISBN 978-80-86723-98-3.

⁶⁰⁾ PLAMÍNEK, J. Vzdělávání dospělých, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 208. ISBN 978-80-247-3235-0.

zapotřebí vysoké úrovně dovedností, znalostí a používání naučených modelů z prováděné výuky.⁶¹⁾

Účastník získá komplexní přehled o oblastech působnosti HZS ČR, o jeho struktuře a úkolech a připraví se zejména k plnění služebních úkolů v jednotce PO na místě zásahu. Absolvent kurzu získá pod vedením zkušených lektorů potřebné znalosti a dovednosti, aby bezpečně zvládal výkon činností hasiče v organizačním i operačním řízení, a to samostatně i v družstvu. NOV (nástupní odborný výcvik) je odbornou způsobilostí s dobou konání patnácti týdnů v rozsahu osmi vyučovacích hodin denně.⁶²⁾

Tabulka č. 2 – Časový rozvrh kurzu nástupního odborného výcviku a jeho jednotlivá témata⁶³⁾.

Organizační část kurzu / Předmět		Počet hodin
1.	Organizační část kurzu - zahájení kurzu, vstupní přezkoušení a závěrečná zkouška	32
2.	Organizace HZS ČR a výkon státní správy	29
3.	Zdolávání mimořádných událostí	96
4.	Technické prostředky	39
5.	Technický výcvik	348
6.	Zdravotní příprava a psychologická příprava	40
7.	Spojení a komunikace	16
Celkem		600

Po celou dobu odborné přípravy je účastník kurzu průběžně přezkušován a hodnocen. Vyučující uzavře klasifikaci ve svém předmětu na základě účasti a na základě průběžného hodnocení výkonů účastníka kurzu a provede o tom zápis do dokumentace kurzu vedené vzdělávacím zařízením. Kurz se ukončuje formou závěrečné ústní a praktické zkoušky, která se koná před zkušební komisí jmenovanou ředitelem vzdělávacího zařízení.

8.9 Teoretická příprava příslušníků HZS

Teoretická příprava příslušníků zahrnuje zejména opakování bojových řádů, typových činností, řádů strojní, spojové, technické a chemické služby a seznamování s nově vydanými doplňky uvedených školících materiálů. Také se probírá prevence v oblasti požární ochrany, změny a aktualizace norem a legislativy týkající se všech oblastí požární ochrany. Jde tedy především o zdokonalování a prohlubování teoretických znalostí a seznamování s novými poznatky.

⁶¹⁾ PLAMÍNEK, J. Vzdělávání dospělých, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 208. ISBN 978-80-247-3235-0.

⁶²⁾ PLAMÍNEK, J. Vzdělávání dospělých, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 205. ISBN 978-80-247-3235-0.

⁶³⁾ <http://www.hzscr.cz/clanek/vyuka-a-vycvik-plan-kurzu-plan-kurzu.aspx>.

Na teoretické přípravě se podílejí zejména velitelé čet, družstev a technici jednotlivých služeb, ve své oblasti specifického zaměření. Jde o interní vzdělávání zabezpečované vlastními silami – podnikovými vzdělavateli, kteří působí v určité specifické oblasti a jsou začleněni do podnikového vzdělávání. Tito vzdělavatelé jsou na určitém stupni podnikové hierarchie a jsou začleněni do podnikového vzdělávání v roli realizátorů vzdělávacích akcí.⁶⁴⁾

8.10 Praktický výcvik

Odpovědnost za realizaci tohoto typu vzdělávání jde za liniiovými manažery, kterými jsou zpravidla velitelé čet, družstev a technici jednotlivých služeb obsažených ve výjezdových jednotkách. Praktický výcvik je orientován na přenášení teoretických znalostí do praxe a prohlubování již získaných dovedností a znalostí. Je zaměřen rovněž na seznamování a zácvk příslušníků s novou technikou a věcnými prostředky požární ochrany. Jedná se o metodu demonstrování, tzn. praktické předvedení pracovních postupů, metod ovládání techniky, která vnáší do vyučování důraz na praktické využívání znalostí. Příslušníci HZS si v rámci těchto školení ověřují své dovednosti pod vedením instruktorů v bezpečných podmínkách.⁶⁵⁾

Vedoucí výcviku (odborník dle tématu školení) rozdělí účastníky školení do skupin a zadá jim úkol, který mají splnit. Skupiny se vzájemně sledují a po ukončení zadaného úkolu je provedeno zhodnocení, případně proběhne diskuse ke zjištěným nedostatkům. Je to rozšířená metoda vzdělávání v oblasti praktického výcviku, která vede ke komplexnímu řešení zadaného problému.⁶⁶⁾

Praktický výcvik lze přirovnat k tréninku, kde je kladen důraz především na aktivní opakování a získávání dovedností. Jde o formu zážitkového učení vycházejícího ze skutečnosti, že se lidé mnohem více a rychleji naučí, když si něco vyzkoušejí a soustavně opakují. Neoddělitelná je zpětná vazba a vyhodnocování prováděných aktivit.⁶⁷⁾

8.11 Zaměření praktického výcviku konaného ve směně

- **Strojní služba** – v této oblasti praktického výcviku vede školení technik strojní služby, který přezkušuje ostatní příslušníky směny zejména v ovládání

⁶⁴⁾ TURECKIOVÁ, M. Řízení a rozvoj lidí ve firmách, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. s. 102. ISBN 80-247-0405-6.

⁶⁵⁾ KOUBEK, J. Řízení lidských zdrojů, 5. vyd. Praha: Management Press, 2015. s. 270. ISBN 9788072611683.

⁶⁶⁾ KOUBEK, J. Řízení lidských zdrojů, 5. vyd. Praha: Management Press, 2015. s. 270-273. ISBN 9788072611683.

⁶⁷⁾ VODÁK, J., KUCHARČÍKOVÁ, A. Efektivní vzdělávání zaměstnanců, 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 113-114. ISBN 978-80-247-3651-8.

výjezdové techniky, znalosti uložení materiálu, jeho používání, apod. I když nemají všichni příslušníci odbornost „hasič – strojník“, je problematika ovládnutí prostředků této služby prováděna se všemi.

- **Chemická a technická služba** – je školená techniky těchto služeb v součinnosti s veliteli čet a družstev. Soustřeďuje se zejména na prostředky individuální ochrany, detekční techniku, různé měřicí přístroje a analyzátory nebezpečných a radioaktivních látek a znalosti potřebné při používání výše uvedených prostředků v praxi. Opakování známých dovedností a nové vědomosti se získávají především aktivitami soustředěnými na znalost práce s konkrétními prostředky a jejich používáním v nejobtížnějších podmínkách, tj. při zásazích a zdolávání závažných mimořádných situací.⁶⁸⁾

Výcvik s prostředky těchto služeb je stěžejní, jelikož jde především o zdraví a životy zasahujících hasičů. Pomocí analyzátorů a detekční techniky této služby jsou identifikovány možná nebezpečí v oblasti výskytu nebezpečných a radioaktivních látek i ve směru k civilnímu obyvatelstvu a jeho vyrozumění a varování. Velitelé při školení a výcviku věnují této službě nejvíce času a praktický výcvik zařazují i nad rámec povinného školení. Některé složky školení se týkají všech školených, jiné slouží k přípravě na jejich případné další zařazení v průběhu dalšího kariérního růstu.⁶⁹⁾

⁶⁸⁾ ŠERÁK, M. Zájmové vzdělávání dospělých, 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 172. ISBN 978-80-7367-551-6.

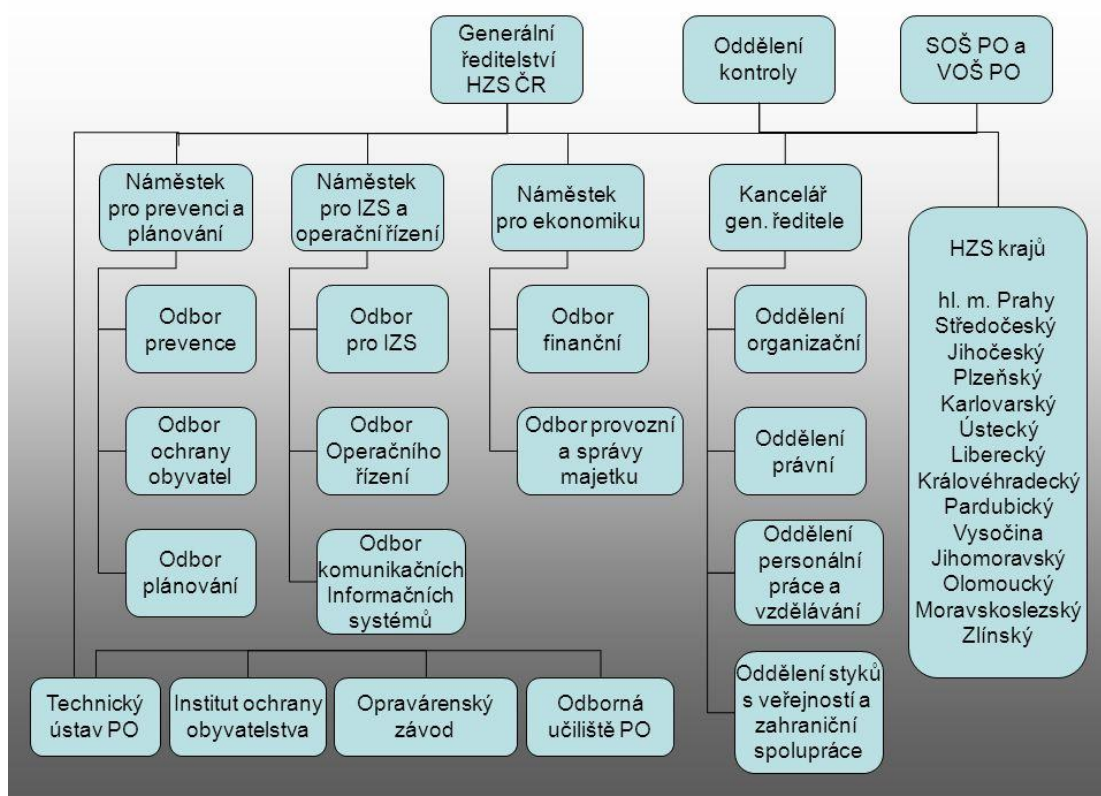
⁶⁹⁾ ŠERÁK, M. Zájmové vzdělávání dospělých, 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 174. ISBN 978-80-7367-551-6.

9 Organizační struktura HZS ČR

Hasičský záchranný sbor tvoří generální ředitelství HZS, které je součástí Ministerstva vnitra, HZS krajů, Záchranný útvar v Hlučíně, Zbirohu a Jihlavě a Střední odborná škola a Vyšší odborná škola Požární ochrany ve Frýdku-Místku.

V čele generálního ředitelství je generální ředitel Hasičského záchranného sboru České republiky, kterým je v současné době genmjr. Ing. Drahoslav Ryba (prosinec 2011 – dosud). Generálního ředitele jmenuje a odvolává ministr vnitra, který rovněž na jeho návrh jmenuje a odvolává náměstky.

Obrázek č. 2 – Grafické znázornění organizační struktury generálního ředitelství HZS ČR.⁷⁰⁾

Generální ředitelství plní zejména následující úkoly:

- řídí hasičské záchranné sbory krajů,
- předkládá Ministerstvu financí návrh rozpočtu HZS,
- vykonává státní požární dozor,
- stanoví postup zjišťování a zpracovává rozbory příčin vzniku požárů,
- vytváří a provozuje informační systém požární ochrany,

⁷⁰⁾ <http://www.hzs.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>.

- zajišťuje mezinárodní spolupráci HZS a mnoho dalších.

Krajské HZS sídlí v krajských sídlech, s výjimkou Hasičského záchranného sboru Středočeského kraje, jehož sídlem je Kladno. Hasičské záchranné sbory jednotlivých krajů mají obdobnou vnitřní strukturu jako generální ředitelství. Krajská ředitelství řídí jednotlivé územní odbory, jejichž působnost je shodná s územím okresů.

Výčet HZS dle krajů:

- HZS hlavního města Prahy
- HZS Středočeského kraje
- HZS Jihočeského kraje
- HZS Plzeňského kraje
- HZS Karlovarského kraje
- HZS Ústeckého kraje
- HZS Libereckého kraje
- HZS Královéhradeckého kraje
- HZS Pardubického kraje
- HZS Kraje Vysočina
- HZS Jihomoravského kraje
- HZS Olomouckého kraje
- HZS Moravskoslezského kraje
- HZS Zlínského kraje

Hasičský záchranný sbor Středočeského kraje se vnitřně dělí na:

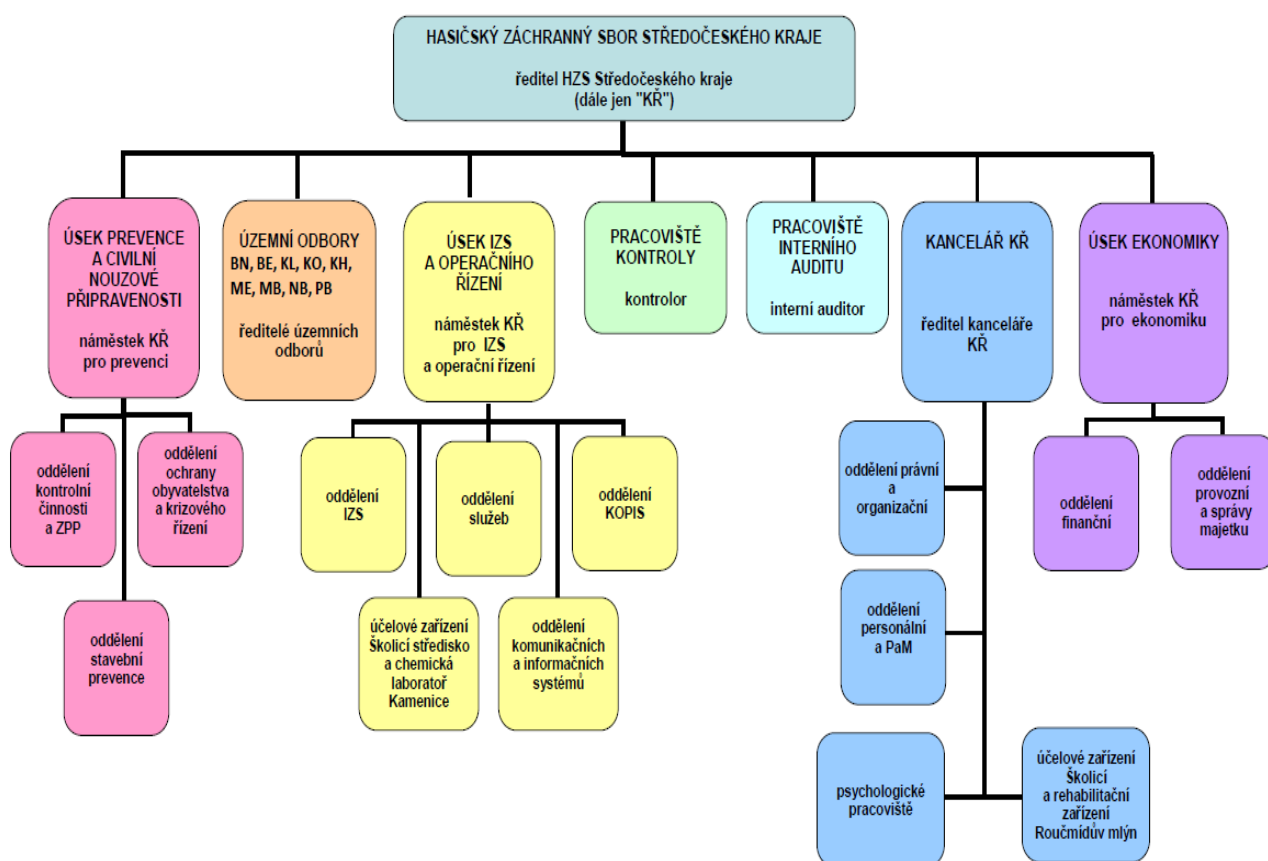
- ředitelství HZS Středočeského kraje
- územní odbory HZS kraje
- jednotky HZS kraje

Územní odbory HZS Středočeského kraje:

- Benešov – Stanice Benešov, Stanice Vlašim
- Beroun – Stanice Beroun, Stanice Hořovice
- Kladno – Stanice Kladno, Stanice Slaný, Stanice Stochov, Stanice Řevnice, Stanice Rakovník, Stanice Roztoky, Stanice Jílové u Prahy
- Kolín – Stanice Kolín, Stanice Český Brod, Stanice Říčany, Stanice Ověčary TPCA
- Kutná Hora – Stanice Kutná Hora, Stanice Čáslav, Stanice Zruč nad Sázavou, Stanice Uhlířské Janovice

- Mělník – Stanice Mělník, Stanice Kralupy nad Vltavou, Stanice Neratovice
- Mladá Boleslav – Stanice Mladá Boleslav, Stanice Bělá pod Bezdězem, Stanice Benátky nad Jizerou, Stanice Mnichovo Hradiště, Stanice Stará Boleslav
- Nymburk – Stanice Nymburk, Stanice Poděbrady
- Příbram – Stanice Příbram, Stanice Dobříš, Stanice Sedlčany.

Obrázek č. 3 – Grafické znázornění organizační struktury HZS Středočeského kraje.⁷¹⁾

Jednotlivé odbory se vnitřně člení na oddělení personální, vzdělávání a oddělení práce a mezd a plní úkoly v oblasti personální práce, zejména pak pro zaměstnance ředitelství. Jednotlivé krajské hasičské záchranné sbory mají svá personální oddělení a oddělení práce a mezd.

⁷¹⁾ <http://www.hzscr.cz/clanek/organizacni-struktura-hzs-stredoceskeho-kraje.aspx>.

10 Výzkum motivace práce u HZS ČR.

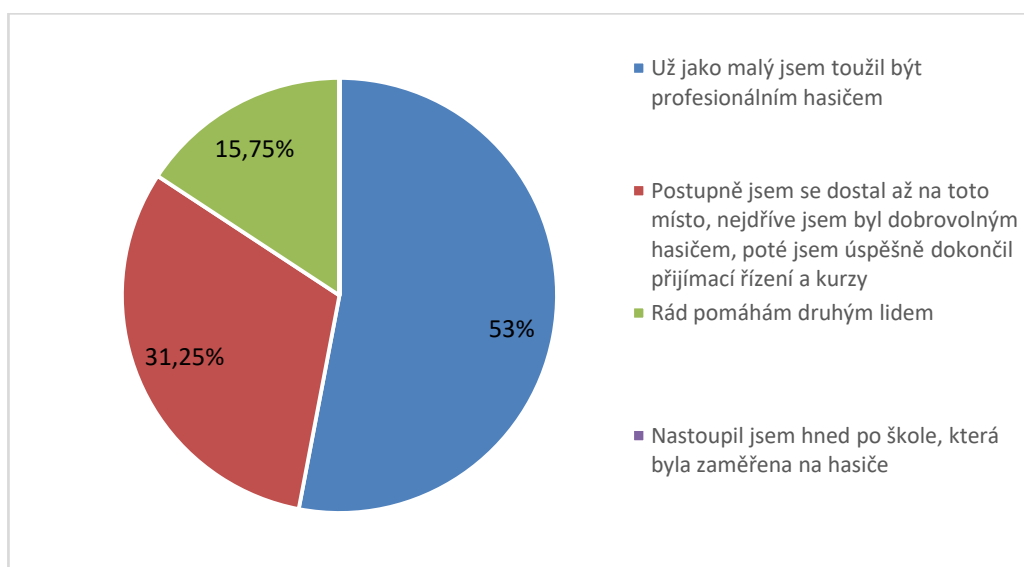
V této části se zabývám důvody vstupu profesionálních hasičů do HZS ČR a jejich motivací k vykonávání tohoto povolání v návaznosti na fyzickou i psychickou náročnost. Pomocí dotazníkového šetření jsem získal data, která zde vyjádřím v grafech.

10.1 Vyhodnocování a interpretace získaných dat

Ze 40 dotázaných se vrátilo vyplněných 32 dotazníků. Dotazníky byly anonymní a byly určeny pouze mužům. Vyplnění celého dotazníku netrvalo dle odhadu déle než pět minut.

1) Co vás motivovalo k tomu stát se profesionálním hasičem?

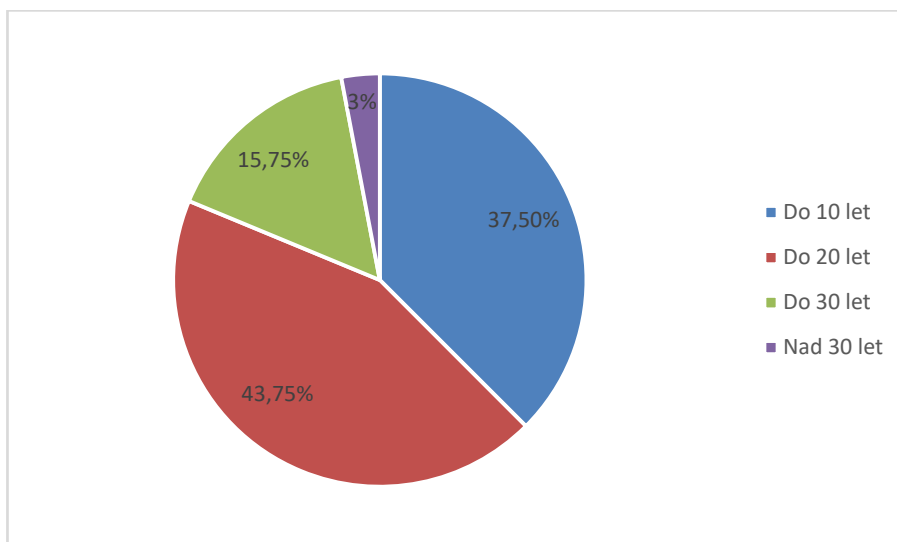
Graf č. 1

Z tohoto grafu je zřejmé, že pro většinu respondentů je povolání profesionálního hasiče tzv. splněným dětským snem. Další velkou skupinu tvoří hasiči, kteří začínali jako dobrovolníci a postupem času a získáváním potřebných zkušeností se dostali až k povolání profesionálního hasiče.

2) Jak dlouho pracujete u HZS?

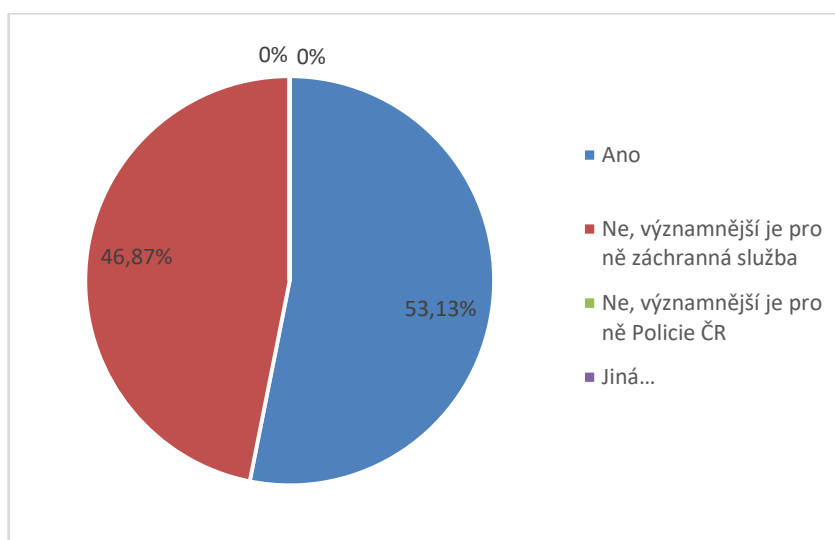
Graf č. 2

Z grafu vyplývá, že největší část pracovníků u HZS v Příbrami je v poměru více než 10 let do 20 let. Ale jsou zde i v nemalém procentu zastoupeni pracovníci, kteří jsou v poměru téměř 30 let a a nejmenší procento zaujímají pracovníci sloužící více než 30 let.

3) Myslíte si, že veřejnost chápe Hasičské záchranné sbory jako nejvýznamnější složku IZS ČR?

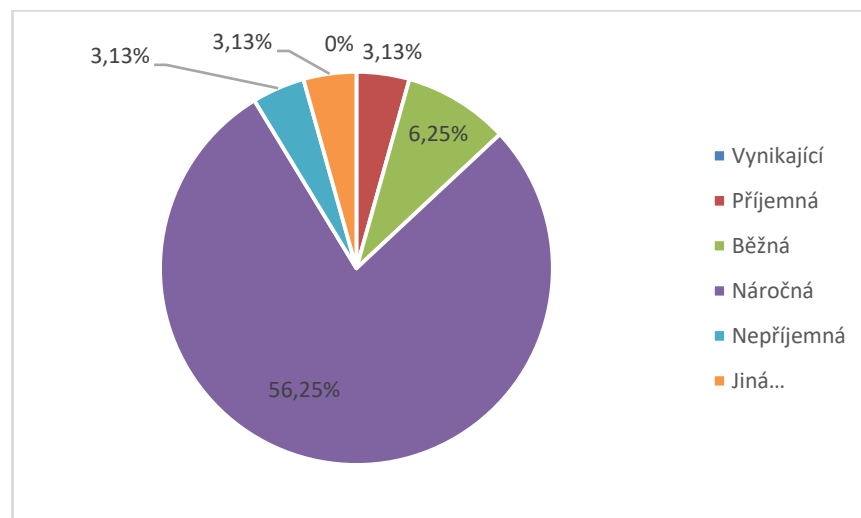
Graf č. 3

Z šetření vyplývá, že více jak polovina respondentů chápe HZS jako nejvýznamnější složku IZS ČR. Tato skutečnost vyplývá i z teoretické části mé bakalářské práce.

4) Jaké slovo byste přiřadil k sousoví práce profesionálního hasiče.

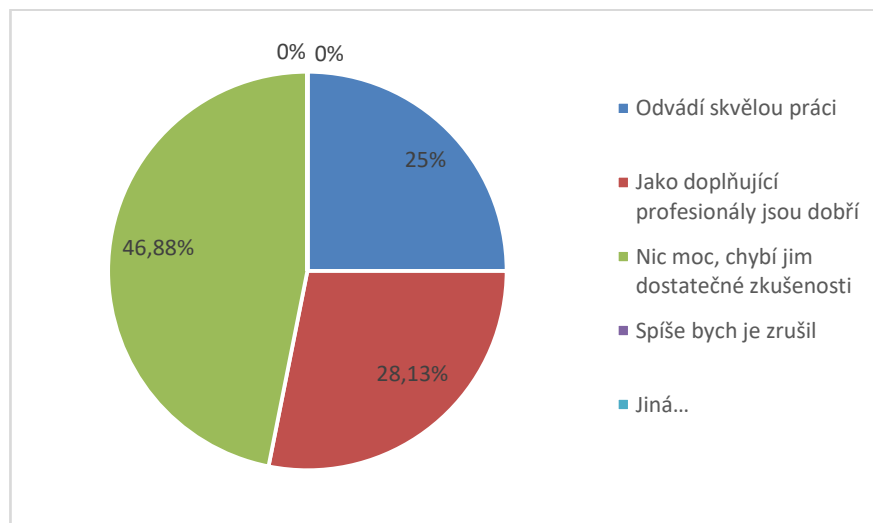
Graf č. 4

Podle tohoto grafu většina respondentů považuje svoji práci za náročnou.

5) Jaký máte názor na práci dobrovolných hasičů?

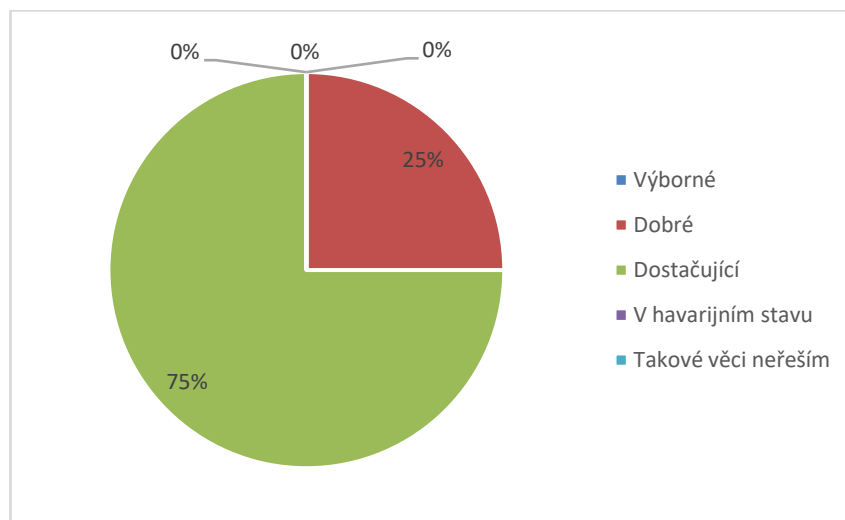
Graf č. 5

Zjištění v tomto grafu ukazuje, že se téměř polovina respondentů domnívá, že práce dobrovolných hasičů má neopomenutelný význam, avšak chybí jim příprava a dostatečné zkušenosti při zásazích.

6) Jaký máte názor na vybavení Vaší stanice, co do kvality a četnosti?

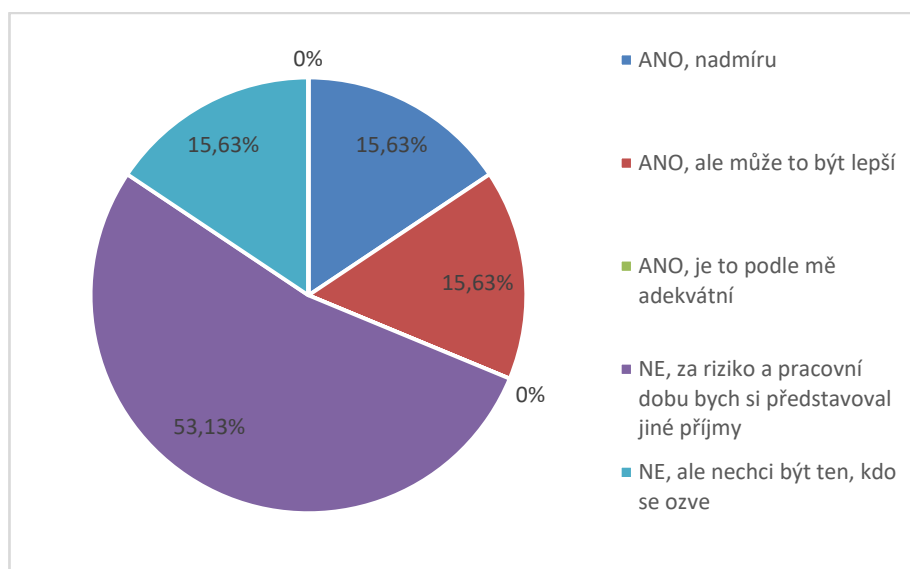
Graf č. 6

Z grafu vyplývá, že převážná většina hasičů se přiklání k názoru, že jejich stanice má dostačující vybavení.

7) Jste spokojený s platovým ohodnocením této práce?

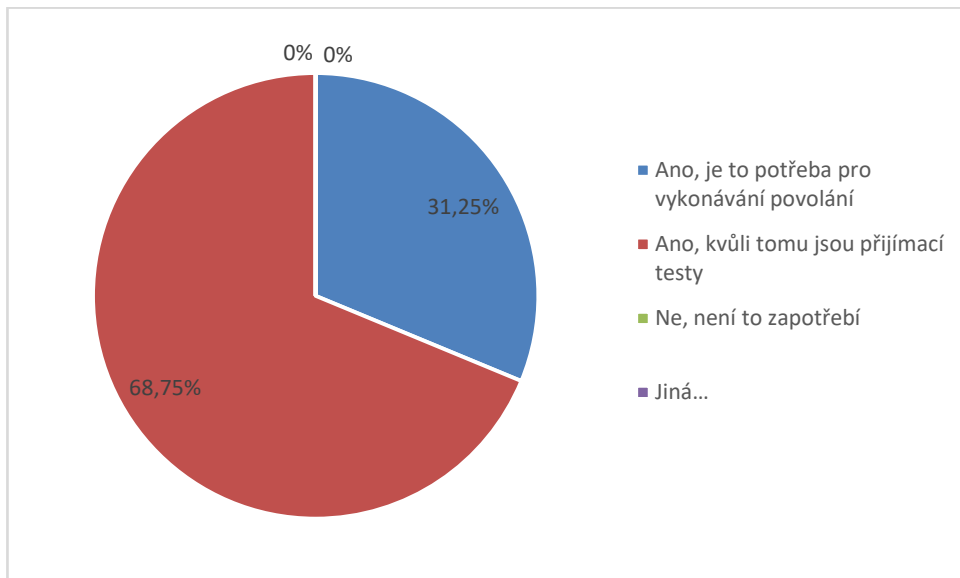
Graf č. 7

Tento graf poukazuje na to, že si více jak polovina hasičů zastává názor, že jejich práce není adekvátně ohodnocena a za riziko, které podstupují při své práci, nejsou dostatečně ohodnoceni.

8) Je pravda, že pro povolání hasiče je třeba, aby člověk měl určité anatomicko-fyziologické a fyzické předpoklady?

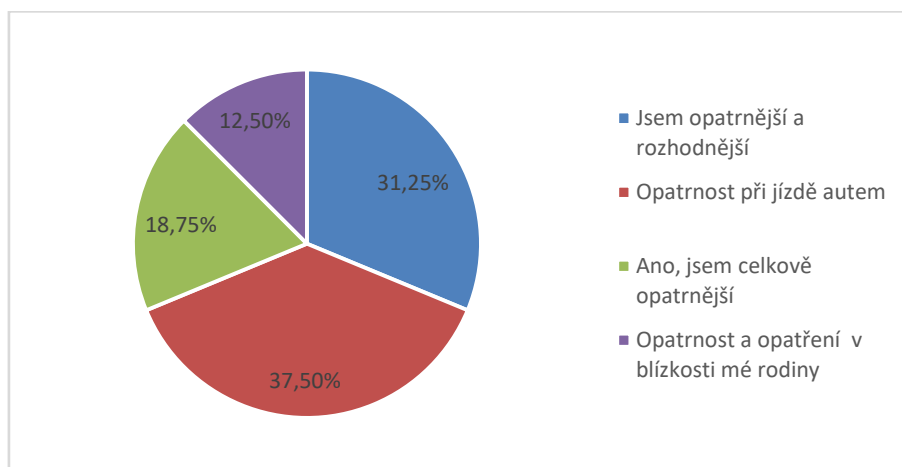
Graf č. 8

Z šetření vyplývá, že dobré anatomicko-fyziologické a fyzické předpoklady jsou jednou ze základních podmínek přijetí k HZS ČR a vykonávání tohoto náročného povolání.

9) Ovlivňuje vaše práce váš osobní život? (např. různá opatření v oblasti požární ochrany vašeho obydlí, opatrnost při jízdě autem,...)

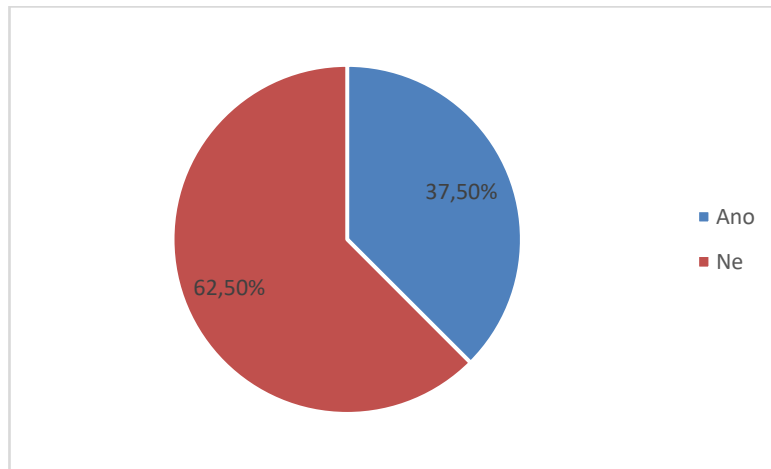
Graf č. 9

Většina respondentů uvedla, že díky svému povolání je méně či více ovlivněna při řešení bezpečnosti, a to nejen při jízdě automobilem, ale také zabezpečení domácnosti, apod.

10) Ocitl jste se sám v situaci, kdy bylo třeba zavolat HZS ČR na pomoc?

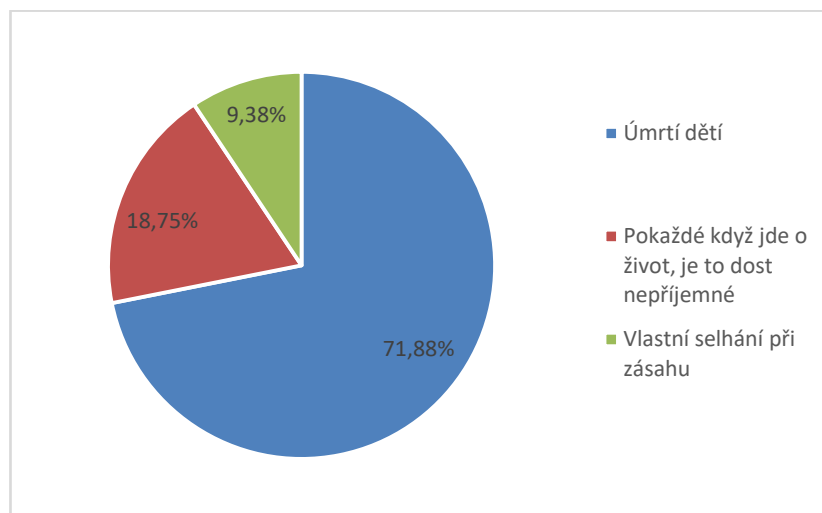
Graf č. 10

Většina respondentů se nikdy neocitla v situaci, kdy bylo potřeba zavolat HZS ČR na pomoc. Tato skutečnost může souviset s tím, že si počínají opatrněji a obecně nepodceňují prevenci.

11) Jaký nejhorší zážitek jste zažil při výkonu vaší práce?

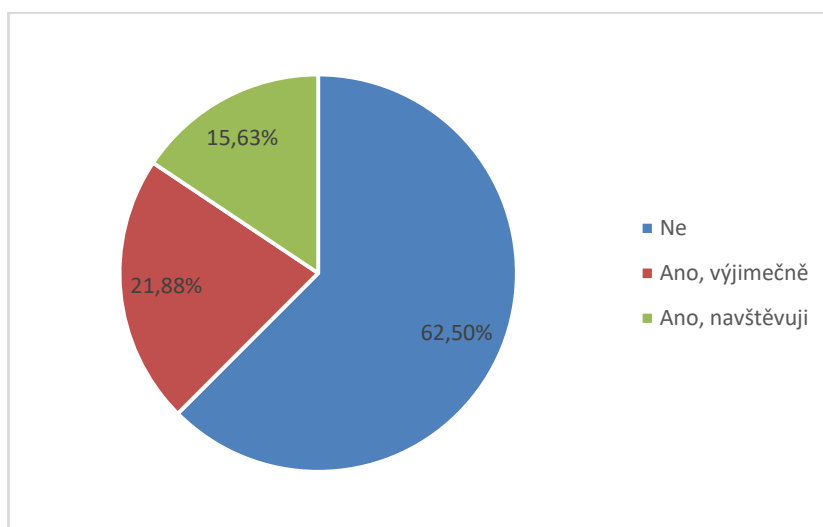
Graf č. 11

V tomto grafu vybrali respondenti jako nejhorší zážitek a nejhůře zvládanou situaci při výkonu jejich práce zásahy, kdy dochází k úmrtí dětí.

12) Navštívil jste někdy psychologa z důvodu rozebrání situací zažitých ve vaší pracovní době?

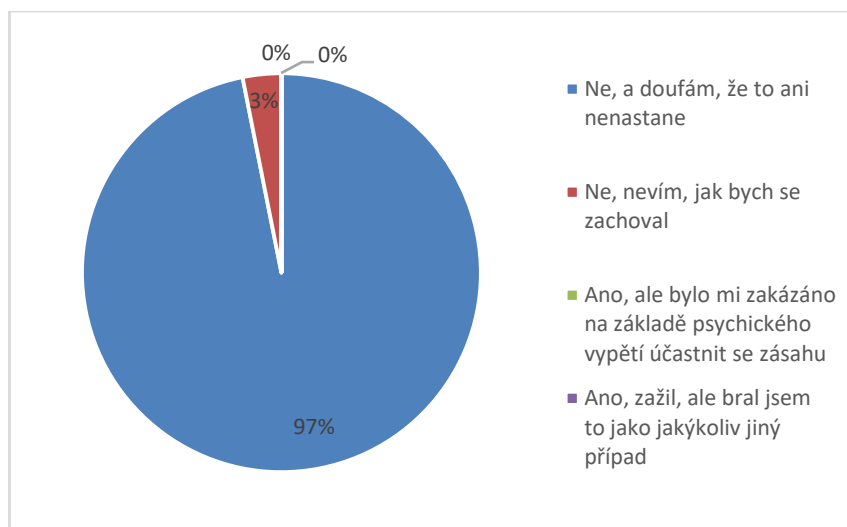
Graf č. 12

Většina respondentů zatím nepotřebovala navštívit psychologa. Z uvedeného je patrné, že hasiči jsou ve většině případů odolní vůči psychicky vypjatým situacím, z důvodu zažitých situací při pracovní době.

13) Zažil jste někdy situaci, ve které jste zachraňoval své přátele nebo rodinu?

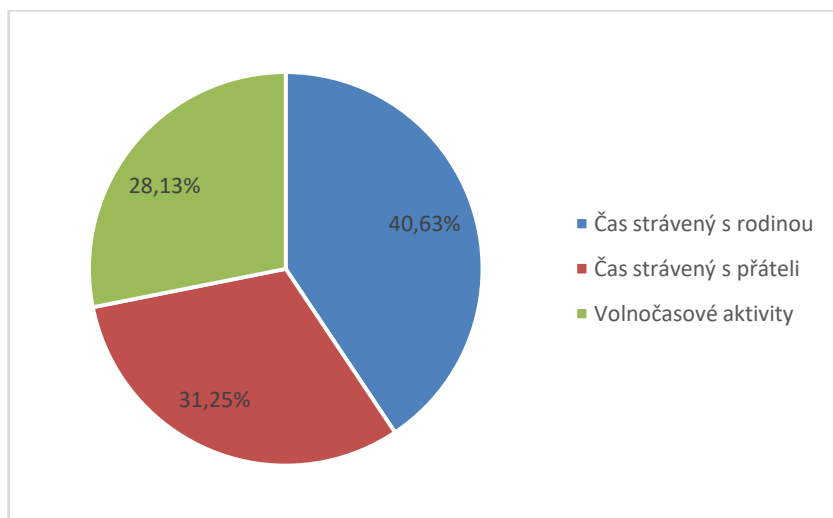
Graf č. 13

Většina respondentů zatím nezažila situaci, ve které by museli zachraňovat svou rodinu a přátele. Tato situace je obecně považována za zvláště psychicky náročnou, která může ovlivnit rozhodování o setrvání vykonávání tohoto povolání.

14) Uveďte, co je pro vás tím nejlepším odreagováním po práci.

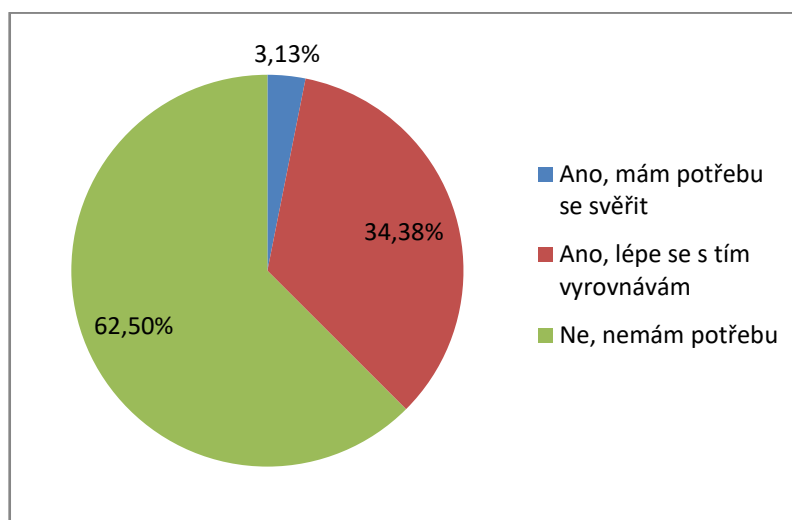
Graf č. 14

Zde respondenti uvedli, že jako odreagování po práci nejraději tráví svůj volný čas stejně jako většina ostatních lidí s rodinou, přáteli či volnočasovými aktivitami. Svědčí to o jejich dobré psychické odolnosti.

15) Mluvíte se svými příbuznými o problémech a situacích, které ve vašem povolání řešíte?

Graf č. 15

Většina respondentů nemluví o svých problémech s příbuznými. Přesto téměř třetina dotazovaných uvedla, že se tímto způsobem vyrovnává se stresem a napětím vzniklým v důsledku nepříjemných zážitků při výkonu svého povolání.

Diskuse

V praktické části je hlavním zjištěním důvodů vstupu profesionálních hasičů do HZS ČR a motivace k vykonávání tohoto povolání, mj. v návaznosti na fyzickou i psychickou náročnost. Na základě dotazníkového šetření jsem došel k následujícím zjištěním. Pro většinu respondentů (profesionálních hasičů vykonávajících službu u HZS Středočeského kraje, územní odbor Příbram je povolání profesionálního hasiče tzv. splněným dětským snem. Druhou velkou skupinu tvoří lidé, kteří začínali jako dobrovolní hasiči a postupem času a získáváním potřebných zkušeností se dostali k povolání profesionálního hasiče. Největší část pracovníků HZS v Příbrami je v pracovním poměru více než 10 let do 20 let. V nemalé části jsou zde zastoupeni pracovníci, kteří jsou v poměru téměř 30 let a nejmenší procento zaujímají pracovníci sloužící více než 30 let. Většina respondentů považuje svoji práci za poměrně náročnou. Z šetření rovněž vyplynulo, že práce dobrovolných hasičů, kteří pomáhají při zásazích má pro profesionální hasiče neopomenutelný význam, avšak chybí jim příprava a dostatečné zkušenosti při zásazích. S vybavením své stanice je většina respondentů spokojena, ale co se týká finančního ohodnocení jejich práce, považují ho v převážně většině za nedostačující, zejména s ohledem na riziko, které prakticky každodenně při své práci podstupují. Toto povolání není možné vykonávat bez dobrých anatomicko-fyziologických a fyzických předpokladů, které jsou jednou ze základních podmínek přijetí k vykonávání tohoto náročného povolání, stejně tak jako dobrá psychická odolnost. Díky tomu většina dotazovaných respondentů zatím nepotřebovala navštívit psychologa. Z uvedeného je patrné, že hasiči jsou ve většině případů odolní vůči psychicky vypjatým situacím, z důvodu zažitých situací při pracovní době a jako odreagování po práci nejraději tráví svůj volný čas stejně jako většina ostatních lidí s rodinou, přáteli či provozováním volnočasových aktivit. O svých problémech souvisejících se stresem při výkonu povolání většina dotazovaných s příbuznými nemluví. Ale téměř třetina dotazovaných uvedla, že se tímto způsobem vyrovnává se stresem a napětím vzniklým v důsledku nepříjemných zážitků při výkonu svého povolání. Téměř shodně uvedli respondenti, že nejhorším zážitkem je pro ně výjezd, kdy dochází k úmrtí dětí. Většina respondentů uvedla, že je díky svému povolání méně či více ovlivněna při řešení bezpečnosti, a to nejen při jízdě automobilem či zabezpečení své domácnosti před požárem, apod. Z uvedeného lze chápat, že většina respondentů chápe své povolání spíše jako poslání, o čemž svědčí i doba, po kterou setrvávají v pracovním poměru u HZS. Jsou to psychicky velmi odolní jedinci, kteří současně

pracují i na své fyzické výkonnosti. Bez těchto dvou základních předpokladů není možné toto poslání vykonávat.

Závěr

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku hasičských záchranných sborů, a to zejména z důvodu mého osobního i budoucího profesního zájmu o tuto problematiku. Hlavním cílem práce je uceleně a ve vzájemných souvislostech zkoumat systém a činnost Hasičského záchranného sboru Středočeského kraje, způsob získání odborných znalostí, dovedností a návyků jeho příslušníků. Cílem praktické části je zjištění důvodů vstupu profesionálních hasičů do HZS ČR a motivace k vykonávání tohoto povolání, mj. v návaznosti na fyzickou i psychickou náročnost.

Hasičský záchranný sbor dospěl do současné podoby moderního profesionálního sboru na základě požadavků vývoje lidské společnosti. Hasiči již nejsou zaměstnáni pouze požáry, jak tomu bylo v minulosti, ale řeší širokou škálu činností. Mimo jiné zabezpečují i úkoly na úseku ochrany obyvatelstva a krizového řízení při přípravách a řešení mimořádných událostí. Jednotky Hasičského záchranného sboru zasahují denně u mnoha událostí, počínaje dopravními nehodami, až po požáry. Hasiči hrají také hlavní roli při živelních pohromách, jako jsou např. povodně či větrné smrště.

V průběhu doby proběhla řada změn ve školení a výcviku hasičů. Změnila se délka a intenzita školení, což je spojené zejména se změnami poslání a nasazení hasičů u mimořádných událostí. HZS ČR částečně jsem přebíral povinnosti Armády České republiky v zabezpečení ochrany obyvatelstva a zároveň plní úkoly v oblasti civilní ochrany, která v minulosti spadala rovněž pod AČR. Z těchto důvodů se pozměnila koncepce výuky a zaměření školení hasičských jednotek. Byl vytvořen systém vzdělávacích zařízení, který zabezpečuje teoretickou výuku a praktický výcvik příslušníků HZS i členů výjezdových jednotek Sborů dobrovolných hasičů. V České republice je několik Školských výcvikových zařízení a školních zabezpečujících systematické vzdělání příslušníků HZS. Hasičské povolání vyžaduje ustavičné sebezdokonalování a celoživotní vzdělávání, a to nejen v hasičském oboru, ale také v mnoha souvisejících oblastech lidských činností. Hasiči se tedy musí vzdělávat prakticky neustále. Z toho důvodu je v každé pravidelné směně vymezen časový úsek pro odbornou přípravu, která je zajištěna prostřednictvím odborných lektorů. Způsob a kvalita výuky konkrétního tématu je zásadní. Osobnost lektora musí mít k této činnosti nezbytné vlastnosti a dovednosti. Tyto jsou do jisté míry zárukou kvality odborné přípravy hasičů. K jednotlivým tématům odborné přípravy je v současné době již zpracována kvalitní literatura. Odborné přípravě hasičů ve směnách je věnováno stále více času a práce, než tomu bylo v minulosti. Zkvalitněním této přípravy je

zajištěn vyšší nárůst jejich akceschopnosti při zásazích. Moderní hrozbou současné společnosti se stali teroristické útoky. Hasiči však nezůstávají pozadu a systematicky se připravují i na řešení těchto situací. Systematická a dlouhodobá odborná příprava hasičů představuje stěžejní roli při jejich každodenní práci. Je to proces, ke kterému musíme přistupovat jako k základům celospolečenských potřeb. V dnešní době je profesní vzdělávání velkým trendem, stále se prohlubujícím a rozvíjejícím.

Náročnost a složitost činnosti hasičů na místě zásahu, používané věcné a technické prostředky požární ochrany a stále dokonalejší technologické a taktické postupy nutí k zamyšlení nad formami výcviku, kterými musí hasiči projít. V rámci odborné přípravy mají hasiči získávat nejenom potřebné teoretické znalosti; z hlediska jejich bezpečnosti při výkonu služby je důležité rozvíjet rovněž jejich dovednosti a návyky. K trendům vyspělých zemí dnes patří, že formy vzdělávání a výcviku se stále více přibližují podmínkám, se kterými se hasiči setkávají při reálném zásahu. Požadavkem současné doby je rovněž vytvořit prostorové podmínky pro pravidelný společný výcvik složek profesionálních, dobrovolných hasičů a dalších složek IZS. Praktická část práce je zaměřena konkrétně na HZS Středočeského kraje, územní odbor v Příbrami. V praktické části je hlavním zjištěním důvodů vstupu profesionálních hasičů do HZS ČR a motivace k vykonávání tohoto povolání, mj. v návaznosti na fyzickou i psychickou náročnost.

Úplným závěrem své práce bych chtěl konstatovat, že hasiči jsou nedílnou součástí systému zajišťujícího bezpečnost státu. To platí, ať už se jedná o profesionální stanice ve městech či dobrovolné hasičské jednotky a sbory na vesnicích. Hasičský záchranný sbor ČR je součástí Ministerstva vnitra ČR a má nepostradatelnou roli v oblasti ochrany obyvatel v české republice. O jeho významu a kvalitách vypovídá a svědčí také to, že celý IZS je postaven právě na něm. Je tedy stěžejní složkou IZS.

Přílohy

Příloha č. 1:

Dotazník

Etický aspekt dotazníku: Tento dotazník slouží pro potřeby bakalářské práce. Jeho výsledky budou prezentovány pouze v mé bakalářské práci.

Obecná část: zakroužkujte vybranou odpověď nebo doplňte vlastní.

1. Co vás motivovalo k tomu stát se profesionálním hasičem?

- a) Rád pomáhám druhým lidem
- b) Postupně jsem se dostal až na toto místo, nejdříve jsem byl dobrovolným hasičem, poté jsem úspěšně dokončil přijímací řízení a kurzy
- c) Už jako malý jsem toužil být profesionálním hasičem
- d) Nastoupil jsem hned po škole, která byla zaměřena na hasiče
- e) Jiné.....

2. Jak dlouho pracujete u HZS ČR?

- a) Do 10 let
- b) Do 20 let
- c) Do 30 let
- d) Nad 30 let?

3. Myslíte si, že veřejnost chápe Hasičské záchranné sbory jako nejvýznamnější složkou IZS ČR?

- a) Ano
- b) Ne, významnější je pro ně zdravotnická záchranná služba
- c) Ne, významnější je pro ně Policie ČR
- d) Jiné.....

4. Jaké slovo byste přiřadil k sousloví práce profesionálního hasiče.

- a) Vynikající
- b) Příjemná
- c) Běžná
- d) Náročná
- e) Nepříjemná

5. Jaký máte názor na práci dobrovolných hasičů.

- a) Odvádí skvělou práci
- b) Jako doplňující profesionály jsou dobří
- c) Nic moc, chybí jim dostatečné zkušenosti
- d) Spíše bych je zrušil
- e) Jiné.....

6. Jaký máte názor na vybavení Vaší stanice, co do kvality a četnosti?

- a) Výborné
- b) Dobré
- c) Dostačující
- d) V havarijním stavu
- e) Takové věci neřeším

7. Jste spokojený s platovým ohodnocením této práce?

- a) ANO, nadmíru
- b) ANO, ale může to být lepší
- c) ANO, je to podle mě adekvátní
- d) NE, za riziko a pracovní dobu bych si představoval jiné příjmy
- e) NE, ale nechci být ten, kdo se ozve
- f) Jiné.....

Psychologie hasiče: zakroužkujte vybranou odpověď nebo doplňte vlastní.

1. Je pravda, že pro povolání hasiče je třeba, aby člověk měl určité anatomicko-fyziologické a fyzické předpoklady?

- a) Ano, je to potřeba pro vykonávání povolání
- b) Ano, kvůli tomu jsou přijímací testy
- c) Ne, není to zapotřebí
- d) Jiné.....

2. Mluvíte se svými příbuznými o problémech a situacích, které ve vašem povolání řešíte?

- a) Ano, mám potřebu se svěřit
- b) Ano, lépe se s tím vyrovnávám
- c) Ne, nemám potřebu

3. Ovlivňuje vaše práce váš osobní život? (např. různá opatření v oblasti požární ochrany vašeho obydlí, opatrnost při jízdě autem,...)

.....
.....
.....

4. Ocitl jste se sám v situaci, kdy bylo třeba zavolat HZS na pomoc?

- a) Ano
- b) Ne

5. Jaký nejhorší zážitek jste zažil při výkonu vaší práce?

.....
.....
.....

6. Navštívil jste někdy psychologa z důvodu rozebrání situací zažitých ve vaší pracovní době?

- a) Ano, navštěvuji
- b) Ano, výjimečně
- c) Ne

7. Zažil jste někdy situaci, ve které jste zachraňoval své přátele nebo rodinu?

- a) Ano, zažil, ale bral sem to jako jakýkoliv jiný případ
- b) Ano, ale bylo mi zakázáno na základě psychického vypětí účastnit se zásahu
- c) Ne, a doufám, že to ani nenastane
- d) Ne, nevím, jak bych se zachoval

8. Uved'te, co je pro vás tím nejlepším odreagováním po práci.

.....
.....
.....

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. SZASZO, Z. Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra, 2010. s. 306.
2. KROUPA, M. ŘÍHA, M. Integrovaný záchranný systém (2. Aktualizované vydání). ARMEX PUBLISHING s.r.o., Praha 9, 2006. s. 119.
3. ŠPATENKOVÁ, N., a kol.: Krize-psychologický a sociologický fenomén, Grada 2004. s. 130.
4. MACHAČ, M. – MACHAČOVÁ, H. – HOSKOVEC, J. Emoce a výkonnost. 2. vydání. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985. s. 283.
5. STOLÁŘOVÁ, M.: Hasičský záchranný sbor a integrovaný záchranný systém in Terénní krizová práce, 1. vyd., Praha: Grada, 2005. s. 300.
6. BENDA J., DOHNAL D.: Program redukce stresu, HZS ČR Praha, 1. vydání. 2005. s.
7. KOHOUTEK, R. Psychologie zdraví a duševní hygiena, Brno: Institut mezioborových studií, 2007. s. 135.
8. ŠPATENKOVÁ, N. Krizová intervence pro praxi. Praha: Grada Publishing, a.s. 2004. s. 189.
9. VODÁČKOVÁ, D. Krizová intervence. Praha: Portál, 2002. s. 544.
10. ŠIGUT, Z., Firemní kultura a lidské zdroje. 1. vyd. Praha: ASPI, 2004. s. 87.
11. ŠIKÝŘ, M. Personalistika pro manažery a personalisty, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. s. 207.
12. KOUBEK, J. Řízení lidských zdrojů, 5. vyd. Praha: Management Press, 2015. s. 400.
13. HRONÍK, F. Rozvoj a vzdělávání pracovníků, 1.vyd. Praha: Grada, 2007. s. 485.
14. VETEŠKA, J., Kompetence ve vzdělávání dospělých. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2010. s. 200.
15. PLAMÍNEK, J. Vzdělávání dospělých, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. s. 320.
16. TURECKIOVÁ, M. Řízení a rozvoj lidí ve firmách, 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2004. s. 172.
17. VODÁK, J., KUCHARČÍKOVÁ, A. Efektivní vzdělávání zaměstnanců, 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 240.

18. ŠERÁK, M. Zájmové vzdělávání dospělých, 1. vyd. Praha: Portál, 2009. s. 208.
19. BAŠTECKÁ, B. A kol., Psychosociální krizová spolupráce, Praha: Grada Publishing, a. s., 2013, 317 s., ISBN 978-80-247-4195-6.

Elektronické zdroje

1. <http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranný-system.aspx>
2. file:///C:/Users/Hp/Downloads/10_let_psych._služby_HZS_ČR.pdf
3. Hasičský záchranný sbor ČR [online]. 2016 [cit. 2016-10-16]. Dostupný z WWW:<<http://www.hzscr.cz/clanek/historie-historie-profesionalni-pozarni-ochrany-v-ceskych-zemich.aspx>>.
4. <http://www.hzscr.cz/clanek/organizace-organizace.aspx>.
5. <http://www.hzscr.cz/clanek/organizacni-struktura-hzs-stredoceskeho-kraje.aspx>.

Legislativní dokumenty

1. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.
2. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.
3. Vyhláška č.393/2006Sb. o zdravotní způsobilosti.
4. Vyhláška č. 487/2004 Sb., o osobnostní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby v bezpečnostním sboru, ve znění vyhlášky č. 658/2004 Sb.
5. §7 odst. 1 zákona č.361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.
6. §19 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.
7. Vyhláška č. 35/2007 Sb. Vyhláška o technických podmínkách požární techniky.
8. Pokyn generálního ředitele HZS ČR č. 30/2006, kterým se vydává Řád chemické služby Hasičského záchranného sboru České republiky.
9. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra č 23/2010 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR.
10. Vzdělávací a personální oddělení MV 2010. s. 6, Koncepce vzdělávání HZS ČR na roky 2011-2016 s výhledem do roku 2020, <http://www.hzscr.cz/soubor/koncepce-vzdelavani-hzs-pdf.aspx>, 2010.
11. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR a náměstka ministra vnitra ze č. 8/2006,o vydávání technických podmínek pro vybranou požární techniku a vybrané věcné prostředky požární ochrany.
12. Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra č. 42 ze dne 20. října 2004, ve znění pokynu generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ČR č. 13 ze dne 20. března 2009, a z některé další dokumentace pro oblast rádiové komunikace.
Pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru České republiky a náměstka ministra vnitra, k tělesné přípravě a zkouškám fyzické způsobilosti příslušníků HZS ČR, ve znění pozdějších předpisů.

13. Vyhláška č. 247/2001 Sb. Vyhláška Ministerstva vnitra o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany.
14. Zákon č. 133/1985 Sb. Zákon České národní rady o požární ochraně.

Seznam zkratek

HZS ČR – Hasičský záchranný sbor České republiky.

IZS – Integrovaný záchranný systém.

JPO – Jednotky požární ochrany.

CAS – Cisternová automobilová stříkačka.

ZZS – Zdravotnická záchranná služba.

PČR – Policie České republiky.

PO – požární ochrana.

EKG – Záznam časové změny el. Potenciálu způsobené srdeční aktivitou.

EEG – Záznam časové změny el. Potenciálu způsobené mozkovou aktivitou.

MV-GŘ HZS ČR – Ministerstvo vnitra – generální ředitelství hasičského záchranného sboru České republiky.

MV ČSR – Ministerstvo vnitra České socialistické republiky.

MV SSR – Ministerstvo vnitra Slovenské socialistické republiky.

Seznam tabulek a grafů

Tabulka č. 1 – Plošné pokrytí JPO

Tabulka č. 2 – Časový rozvrh kurzu a jeho jednotlivá témata

Obrázek č. 1 – Zobrazení znaků základních složek IZS

Obrázek č. 2 – Grafické znázornění organizační struktury generálního ředitelství HZS ČR

Obrázek č. 3 – Grafické znázornění organizační struktury HZS Středočeského kraje

Graf č. 1 - Co vás motivovalo k tomu stát se profesionálním hasičem?

Graf č. 2 - Jak dlouho jste už u hasičů?

Graf č. 3 - Myslíte si, že veřejnost chápe Hasičské záchranné sbory jako nejvýznamnější složkou IZS ČR?

Graf č. 4 - Jaké slovo byste přiřadil k sousloví práce profesionálního hasiče.

Graf č. 5 - Jaký máte názor na práci dobrovolných hasičů?

Graf č. 6 - Jaký máte názor na vybavení Vaší stanice, co do kvality a četnosti?

Graf č. 7 - Jste spokojený s platovým ohodnocením této práce?

Graf č. 8 - Je pravda, že pro povolání hasiče je třeba, aby člověk měl určité anatomicko-fyziologické a fyzické předpoklady?

Graf č. 9 - Ovlivňuje vaše práce váš osobní život? (např. různá opatření v oblasti požární ochrany vašeho obydlí, opatrnost při jízdě autem,...)

Graf č. 10 - Ocitl jste se sám v situaci, kdy bylo třeba zavolat HZS ČR na pomoc?

Graf č. 11 - Jaký nejhorší zážitek jste zažil při výkonu vaší práce?

Graf č. 12 - Navštívil jste někdy psychologa z důvodu rozebrání situací zažitých ve vaší pracovní době?

Graf č. 13 - Zažil jste někdy situaci, ve které jste zachraňoval své přátele nebo rodinu?

Graf č. 14 - Uveďte, co je pro vás tím nejlepším odreagováním po práci.

Graf č. 15 - Mluvíte se svými příbuznými o problémech a situacích, které ve vašem povolání řešíte?